DÖNEM : 2 CİLT : 1 TOPLANTI : 1

MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

5. Birleşim

3 . 11 . 1965 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	74
2. — Yoklama	74
3. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	74
1. — Başbakan Süleyman Demirel tarafından teşkil olunan Bakanlar Kurulunun programı	74:97
2. — Başkanlık Divanı seçimi (Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Kâtipler)	97,98: 99,100:103

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhuriyetin 42 nci yıldönümü dolayısiyle tebrik ve saygılarının Millet Meclisi üyelerine ulaştırılmasına dair Kenelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay'ın ve

Kenelkurmay Başkanı Cevdet Sunay'ın ve onun şahsında Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Cumhuriyet Bayramlarını kendisi ve Millet Meclisi üyeleri adına kutladığına dair Millet Meclisi Başkanı Ferruh Bozbeyli'nin telgrafları okundu, bilgiye sunuldu.

Başkanlık Divanı üyelerinin siyasi parti grupları kuvvetleri oranına göre seçilmesi konusundaki usul görüşmelerine devam olundu.

3 Kasım Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere (saat 18.25 te) Birleşime son verildi.

Geçici Kâtip
Manisa
Önol Şakar

Başkan
Ferruh Bozbeyli

Geçici Kâtip
Erzurum
İ. Hakkı Yıldırım

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN — Ferruh Bozbeyli

GEÇİCİ KÂTİPLER : Önol Şakar (Manisa), Barlas Küntay (Bursa)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 5 nci Birleşimini açıyorum.

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Otomatik cihazla yoklama yapılacaktır. Sayın üyelerin kabul düğmelerine basmalarını rica ederim.

Yoklama işlemi bitmiştir.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır görüşmelere başlıyoruz. (Soldan şiddetli alkışlar ve «bravo» sesleri arasında Başbakan Süleyman Demirel ve Bakanlar Kurulu Üyeleri salona girdiler.)

3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Başbakan Süleyman Demirel tarafından teşkil olunan Bakanlar Kurulunun programı.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, gündemimizin birinci maddesinde Başkanlık Divanı üyelerinin seçimi vardır. Bakanlar Kurulu programının Millet Meclisinde okunmasını müteakip Cumhuriyet Senatosunda da okunması lâzımgeldiğinden gündemin ikinci maddesinin birinci maddeden evvel müzakeresi hususunu tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Bakanlar Kurulunun programını okumak üzere Sayın Başbakan buyursun.

(Başbakan Süleyman Demirel, soldan şiddetli alkışlar ve «bravo sesleri arasında kürsüye geldi.)

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) —

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli milletvekilleri,

Anayasa hükümlerine göre, Yüksek Meclisinize Hükümet Programını arz etmek için huzurunuzda bulunuyorum.

Programımızın tafsilâtına girişmeden evvel, Hükümetimizin gelecekteki her türlü çalışmalarına ruh ve hayat verecek olan müşterek inançlarımız ve temel ilkelerimiz üzerinde kısaca durmaklığıma yüksek müsaadelerinizi rica edeceğim.

Muhterem milletvekilleri,

Adalet Partisi; Anayasamızın teminat altına aldığı bütün temel hak ve hürriyetleri, millî müesseselerimizi korumayı, Türk Milletine huzuru, refahı, saadeti, affı, müsamahayı ve kardeşliği vadederek iktidara gelmiş bulunmaktadır. (Soldan alkışlar.)

Hiç şüphe yoktur ki her Hükümetin başlıca görevi olan bu vecibeler ve Türk Milletinin en tabiî hakkı olan bu nimetler; ancak hep birlikte göğüsleyeceğimiz gayret ve faaliyetler neticesinde elde edilebilir. Biz; bir intikal devrinin mübalâğalı, tezatlı, kırıcı hâdiselerinin bütün tesirleri ve neticeleriyle kapanmış olduğuna yürekten inanmaktayız. (Soldan alkışlar.) Türkiye'de aydınlık ve ümit dolu yeni bir devir başlamıştır. Bu devir, millî müesseselerimizle birlikte parti ve zümre farkı gütmeden bütün vatandaşlarımızın müşterek eseri olarak yaratılacak ve yaşıyacaktır.

Hükümetimizin siyasi alandaki başlıca gayreti, bu güzel neticeyi istihsal etmek, Türkiyemizi içte ve dışta kuvvetli, istikrarlı, itibarlı bir Hükümet, geleceğinden emin olarak yaşıyan insanlarla dolu bir ülke haline getirmek için gereken bütün tedbirleri almak olacaktır.

Muhterem milletvekilleri,

İçinde bulunduğumuz şartların ve böyle bir devirde iktidar olmanın ne kadar büyük bir ağırlık ve sorumluluk taşıdığını tamamiyle müdrik bulunuyoruz. Vazifede başarıya ulaşabilmek için dayandığımız tek kuvvet; büyük Türk Miletinin gösterdiği geniş güven ve eşsiz teveccühtür. (Soldan alkışlar.) Ayrıca birlikte millet hizmetine girdiğimiz şu kutsal çatı altında, beraber çalışmak imkânına kavuştutuğumuz siyasi partilerimizin; yapısı tenkidlerinden, yerinde ikazlarından güç alacağımıza eminiz.

Engin bir demokrasi tecrübesiyle olgunlaşan büyük milletimizin basiretli davranışı sayesinde, tam bir dürüstlük ve seviyeli bir mücadele içinde geçen 10 Ekim seçimleri sonunda, Anayasamızın, partileri, demokratik rejimimizin vazgeçilmez unsurları olarak değerlendiren hükümlerinin siyasi hayatımızda bütün şümulü ile inikâsını görmek, Türk demokrasi tarihinin en önemli ve pek şerefli bir dönüm noktası olmuştur. Bu hususu şükran ve iftiharla belirtmeyi zevkli bir vazife saymaktayız.

Sayın milletvekilleri,

Programımızın izahına geçerken her şeyden evvel açıklanacak husus, Atatürk ilkelerine ve 27 Mayıs inkilâbına dayanan ve millî iradenin tasvibine mazhar olan Anayasamızın ruhu ve metni ile hâkim kılmanın şaşmaz hedefimiz olduğudur. (Soldan alkışlar.) Demokratik düzenin ve Türk Devletinin temeli olan Atatürk devrimlerini her yönü ile korumayı en başta gelen bir ödev saymaktayız.

Büyük Atatürk'ün bizlere emanet ettiği demokratik Cumhuriyet, (Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir) düsturu üstünde yükselmektedir. Hürriyetin nimetlerinden faydalanarak, haysiyetli, rahat ve korkusuz bir hayat sürebilmek; ancak bütün medeni toplumların mümeyiz vasfı haline gelen demokratik rejim içinde mümkündür. Bu sebeple yurdumuzda hürriyet rejiminin ârızasız işlemesi, bütün meselelerin düğüm noktasıdır.

Atatürk devrimlerinin özü olan; hür, Batılı ve medeni bir toplum düzeni kurabilme hedefi, düşünce ve davdanışlarımızın en kıymetli ilham kaynağıdır. Demokratik Anayasamızın getirdiği hürriyet müesseselerini yaşatmak ve geliştirmek, hareketlerimize rehber olacak en kutsal ödevler arasındadır. İktidar veya muhalefet olarak siyasi partilerin birbirlerini tamamlıyan görevleri olduğuna inanıyoruz.

Bütün siyasi teşekküllerin Anayasa sınırları ve demokratik gelenekler ve usuller içinde, asgari bâzı müşterekler etrafında ittifak etmelerini, hürriyet düzeni ve demokratik rejimin başarısı için temel bir şart olarak görmekteyiz. Bu sebepledir ki; artık rejim meselesini, sistem ve siyasi düzen dâvasını tartışma sınırı dışında tutmak gerektiğine inanıyoruz. Hangi siyasi görüşe sahibolursak olalım, birbirimize tahammül etmek, birbirimizin fikir ve davra-

nışlarına karşı müsamahalı olmak gerektiğine inanıyoruz. (Soldan alkışlar)

Sayın milletvekilleri,

Devletin başlıca görevinin vatandaşın can ve mal emniyetini, seyahat ve çalışma hürriyetini teminat altına almak, yurdun emniyet ve asayişini gereği gibi korumak olduğunda kesin bir inanca sahip bulunan Hükümetimiz, bu konuda gerekli bütün tedbiri alacaktır.

Emniyet ve asayiş bahsinde halkın idari makamlarla, polis ve jandarma ile işbirliği yaparak karşılıklı güven ve yardımlaşma atmosferine girmesi emniyet ve asayişin tesisi bakımından son derece önemlidir. Emniyet kuvvetlerimizin, polis ve jandarmanın otoritesini takviye etmek, halkla münasebetlerinde karşılıklı saygı ve güven hislerini kuvvetlendirmek, şehir merkezlerinde ve yurdun ücra bölgelerinde yetersiz olan kadrolarını artırmak gerekmektedir.

İdarenin tarafsızlığı hususundaki inancı vatandaşlar ve Devlet memurları indinde tartışılmasına imkân olmıyan bir kanaat halinde yerleştirmek daima titizlikle göz önünde bulunduracağımız bir husus olacaktır.

Türk milleti mahdut kaynaklarından ayırdığı paylarla kamu hizmetlerinin görülebilmesi için büyük fedakârlıklara katlanmaktadır. Kamu sektörünün cari masrafları, bütçemizin ve millî gelirimizin önemli bir kısmını kapsamaktadır. Devlet kadrolarımızında iyi yetişmiş, faziletli ve çalışkan bir çok eleman mevcuttur. Buna rağmen, vatandaş Devlet hizmetlerinin yeterli şekilde görülmediğinden yakınmaktadır. Cari masrafların, kalkınmamızı zorlaştıran ve Devlet hizmetlerini çok pahalı bir faaliyet haline getiren mahiyeti devamlı bir şikâyet konusu olmuştur. Devlet memurları, otorite ve rehberlik noksanından, ya da çalışkan ve teşebbüs sahibi elemanların teşvik edilmeyip, aksine takibata mâruz bırakılmaları endişesinden, pasif ve âtıl duruma girmişlerdir. Tarafsız, kaliteli teknisyenler olarak kamu hizmetini başarı ile yürütmek azminde olan memur kütlesinin, partizan bir zihniyet taşıyan idareler tarafından rağbet ve itibar görmemesi, Devlet dairelerinde moral çöküntüsü yaratmıştır. (Soldan alkışlar.)

Millet hizmetinde ve kanunların emrinde bulunan memur kütlesine, hizmet emniyeti getirilecektir. İdare mekanizması içinde; vicdani ve meslekî kanaatini hür bir şekilde ifade eden memurların güven içinde bulunmaları, millet sevgisi ve hizmet şevki içinde vazifelerini görebilmeleri, tarafsız idare anlayışımızın tabiî bir sonucudur. (Soldan bravo sesleri.)

Bütün bu aksaklıkların giderilmesi, idarenin yeni baştan düzenlenmesini gerektirmekle beraber, aynı zamanda genel ortamın mânevi ve psikolojik havasının değiştirilmesi ile mümkün olacaktır.

İdari hayatımızı güçleştiren, işlerimizi geciktiren çok masraf, büyük gayret sarfı ile az hâsıla temin eden formaliteleri gidermek ve kuruluş hatalarını düzeltmek, her işi merkeziyetçilikte arayan bir zihniyet yerine kanun sınırları içinde muhtar mahallî idareleri geliştirerek vatandaş hizmetinin sürat ve suhuletle görülmesi yolunda gerekli reformları memleket gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde ve kısa zamanda tahakkuk ettirmek; gayelerimizin başında gelmektedir.

Bu cümleden olarak girişmeyi düşündüğümüz, idareyi ve idari metotları yeniden düzenleme çalışmaları çerçevesi içinde, lüzumsuz ve sıkıcı formaliteleri bertaraf ederek vatandaşın günlük hayatına ve Devletle olan temaslarına ferahlık getirecek bir «kırtasiyecilikle savaş» programının uygulamasına en kısa zamanda başlıyacağız. Bu yolda alınacak tedbirleri, idare mekanizması içinde çok muhtaç bulunduğumuz geniş tasaruflara da yol açacağı muhakkaktır.

Bünyemizde sinsi sinsi yaşadığı öteden beri bilinen fakat son zamanlarda açıkça harekete geçtiği görülen her türlü zararlı cereyanlardan, bilhassa komünizme yönelmiş faaliyetlerden, rejimimizin ve cemiyet nizamının zedelenmemesi için kanunlarımızı gaye ve ruhuna uygun olarak tatbik etmek, Anayasadan doğan hürriyetleri, hürriyeti yok etmek yolunda bulunmaya asla meydan ve imkân vermemek en önemli vazifemiz olacaktır. (Alkışlar) Anayasamızın Türk Milletinin tümü için öngördüğü sosyal adalet ve sosyal güvenlik tedbirlerinin gerçekleştirilmesini bu konunun en müessir devası olarak görmekteyiz. Bu meyanda Hükümetimizin hangi alanda olursa olsun, her türlü suiistimallerle mücadele etmeye kesin şekilde kararlı olduğunu belirtmeyi lüzumlu görmekteyiz. (Alkışlar)

Sayın milletvekilleri,

Millî eğitim politikamızın temeli; vatandaşın bir kül halinde kalkınabilmesine, maddi ve mânevi hayatını teçhiz ederek ve millî şuuru hâkim kılarak yetişmesine yardım etmektir.

Millî eğitim dâvası, Türkiye'de hürriyet rejiminin ve demokratik düzenin temelini besliyen bir kaynak olduğu kadar, memleket kalkınmasının en güçlü vasıtalarından biridir. Bunun için her şeyden önce temel eğitim meselesini halletmek, düşük olan okur - yazar oranını yükseltmek gerekmektedir. Temel eğitime paralel olarak orta öğretim, teknik eğitim ve yüksek öğretim faaliyetlerini de geliştirmek zorundayız. Bu arada yetişkinlerin eğitimini de ihmal etmemek mevkiindeyiz.

Bütün köylerin okula kavuşturulması, ilköğretim kadrosuna yeter sayıda öğretmen yetiştirilmesi için gereken tedbirler alınacaktır. Öğretmenlerin hayat şartları, maddi ve mânevi ihtiyaçları yakından takibedilecektir. Kabiliyetli köy çocuklarının öğretime devam edebilmesi, muhtaç durumda olanlara Devletin yardım elini uzatabilmesi için parasız yatılı öğrenci adedini süratle artıracağız.

Orta öğretimin öğretmen ihtiyacını karşılıyabilmek için yetişmiş elemanların meslekte kalmasını sağlıyacak her türlü tedbiri alacağız ve öğretmen yetiştirecek okulların adedini artıracağız.

Üniversite ve yüksek okullara devam etmeyip meslekî ve teknik alanlara gitmek istiyen gençlerimiz için teknik öğretim müesseselerini takviye edecek ve adedlerini artıracağız.

Sanayi ve iş hayatiyle meslekî ve teknik öğretimin işbirliğini sağlıyacağız. Mahallî sanatların geliştirilmesine ve turizm eğitimine önem vereceğiz. Memleketimizin çok muhtacolduğu elektrik, elektronik, tekstil, matbaa, petrol kimyası gibi elemanları yetiştireceğiz.

İmam - hatip okulları, meslekî orta ve teknik okul mezunlarına yüksek öğretim imkânlarını açık tutarak kabiliyetlerini geliştirmelerini sağlıyacağız.

Sayın milletvekilleri,

Üniversite ve yüksek öğretim kurumları ile bu kurumlarda çalışan öğretim üyelerine her bakımdan destek olmak en önemli görevlerimiz arasındadır.

Üniversite öğretim üyelerinin, asistanlardan başlıyarak tazminat meselelerini tatminkâr bir şekilde halletmek, mesleke yeterli elemanların girmesini ve bu meslekte kalmasını teşvik etmek için hiçbir fedakârlıktan çekinmiyeceğiz.

Üniversite ve yüksek öğrenim gençliğini hayat sıkıntısından kurtarmak, sıhhi, rahat ve ucuz öğrenci yurtlarına kavuşturmak, yetişmekte olan gençliğin boş zamanlarını değerlendirmek, kütüphane ve kitap meselelerini halletmek, muhtaç durumda olanlara burs imkânlarını artırmak mevcutları kifayetli hale getirmek Türk gençliğinin memlekete yararlı, geleceğe güvenle bakan birer vatandaş olarak yetişmesini sağlamak için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamak kesin kararımızdır.

Yeniden üniversite ve yüksek öğretim müesseseleri kurmak üzere derhal hazırlıklara başlıyacağız. Büyük bir ihtiyaca cevap veren ve modern prensiplere dayanılarak kurulan Atatürk Üniversitesi ile Karadeniz Teknik Üniversitesinin noksanlarını tamamlıyarak kadrolarını süratle dolduracağız.

Üniversiteler ve araştırma enstitüleriyle çeşitli Devlet dairelerinin iş birliği yapmasını teşvik edeceğiz. Ve tatbiki araştırmaların genişlemesi yoliyle ilim adamlarımızdan memleket meselelerinin çözümünde geniş ölçüde faydalanacağız.

Mevcut üniversitelerimizi modern mânada eğitim yapacak şekilde dershaneler, lâboratuvarlar, deneme çiftlikleri, ders ve araştırma malzemesi ile teçhiz etmenin zaruret olduğuna inanıyoruz.

Bu arada üniversitelerimizin yarım kalmış inşaatlarının tamamlanmasını ön plânda tutacağız.

Üniversitelerdeki malî mevzuattaki formaliteleri basitleştirmenin yollarını arayacağız.

Bölge tiyatrolarının faaliyete geçmesi için gereken tedbirleri süratle alacağız.

Yüce Meclisin Değerli üyeleri,

Hükümetimiz, vicdan ve din hürriyetini bütün vatandaşlarımızın tabiî ve kutsal hakları olarak görür; bu hakların da diğer tabiî haklar gibi Anayasamızın teminatı altında bulunduğuna inanır. Din hürriyeti ile sıkı sıkıya bağlı olarak ibadet serbestliğinin de vatandaşın en tabiî hakları arasında yer aldığı kanaatindedir.

Anayasamızın lâiklik prensibini; vatandaşın dinî ihtiyaçlarını baskı altında tutan, din ve iba-

det hürriyetini, din eğitimini kısıtlayan bir çerçeve içerisinde mütalâa etmek mümkün değildir. Bütün medeni memleketlerde olduğu gibi, iktisadi ve kültürel alanda süratle mesafe alan memleketimizde de, manevi inanç ihtiyacını karşılayacak şekilde din eğitimine önem vereceğiz. Modern hayatın icaplarına uygun, kültür seviyesi yüksek vatandaş kütlelerini tatmin edecek, iyi eğitim görmüş din adamlarının yetişmesine gayret edeceğiz. Gördükleri hizmetin önemi ve yetiştirilmeleri için katlanılmış fedakârlıklarla mütenasibolarak, hayat şartlarını ıslah edecek tedbirleri alacağız.

633 sayılı Kanunla Diyanet İşleri teşkilâtına yeni ve hakikî hüviyeti verilecektir. Teşkilât Kanununun süratle tatbikine geçilerek din görevlilerinin her türlü sıkıntılarına son verilmesi, Teşkilât Kanununun tatbikatta güçlük çıkaran hükümlerinin acele değiştirilmesi tedbirlerine başvurulması ve aydın din adamlarının yeterli vasıf ve sayıda yetiştirilmesi, üzerinde önemle duracağımız konulardandır.

Sayın Milletvekilleri,

Batı dünyasında olduğu gibi kamu hizmetleri ve çeşitli sosyal hizmetlerin görülmesinde büyük rol oynıyan vakıf tesis ve benzeri hayır müesseselerinin geliştirilmesine çalışılacaktır. Bunun için kanunlarımıza gerekli hükümler konacak, vatandaşlarımızda vakıf yapma arzusu teşvik edilecektir.

Spor hem eğitim, hem de beden sağlığı bakımından çok önemli bir vasıtadır. Gençliğin ruh ve beden sağlığı bakımından çok önemli bir vasıtadır. Gençliğin ruh ve beden eğitiminde, spordan daha geniş şekilde faydalanması gerektiğine kaaniiz... Vatandaşların her yaşta spor faaliyetinde bulunabilmeleri için, Devlet ve mahallî idarelerimizin daha fazla gayret göstermesi lâzımdır.

Bunun için güreş ve binicilik gibi millî sporlarımızla birlikte, gençliğin ve halkın spor ihtiyaçlarını karşılayacak tesisler genişletilecek ve yayılacaktır. Amatör sporculuk teşvik edilecektir.

Bunun için mevzuat alanında gereken tedbirler alınacak, malî kaynaklar aranacaktır.

Sayın Milletvekilleri,

Son 20 yılda Türk basınında önemli değişmeler ve gelişmeler meydana gelmiş, Türk basını çetin problemlerle karşı karşıya kalmıştır. Devletin basın hürriyetine gölge düşürmeden, bu meselelerin çözümlenmesinde ona yardımcı olması gerektiğine inanıyoruz. Hür cemiyet düzeninin ve demokratik sistemin en büyük teminatı olan basınımıza her bakımdan destek olmak, bizim için en büyük mazhariyet olacaktır.

Basın mensuplarının sosyal güvenlik ihtiyaçlarına uygun tedbirleri, bu arada işsizlik sigortası konmasını mevzuatımıza ithal edeceğiz.

Bugün tazminat hükümleri dolayısiyle basın iş kolunda görülen iş ve işçi seyyaliyetinin ortadan kalkması, hem işverenlere hem de fikir işçilerine türlü güçlükler çıkarmaktadır. Buna daha teminat verici çareler aranacaktır.

Gazetelerin yatırım malları ve kâğıt sağlamaktaki müşkülleri ele alınacak, bir yandan kâğıt sanayiinin geliştirilmesine çalışılırken, öte yandan ithalât ve kredi kolaylıkları temin edilecektir.

Gazete tevzii işini daha süratli, istikrarlı ve rasyonel bir hale getirmek için Devlet bu alanda da gerekli destek ve yardım gösterecektir.

Basınla ilgili suçların affı lüzumuna kaaniiz.

Sayın milletvekilleri,

Anayasamızın kabul eylediği temel hak ve hürriyetleri tahribetmek amacını güden her türlü tahriklerin sürat ve isabetle önlenmesini teminen, bir taraftan mevcut mevzuata vuzuh vermek ve diğer taraftan usul ve teşkilât kanunlarında icabeden değişiklikleri sağlamak maksadiyle gerekli kanun tasarıları süratle hazırlanacaktır.

Milletvekilleri seçiminde nispî temsil usulünü muhafaza etmekle beraber son uygulamada açıkça görülen mahzurları önliyecek ve Senato seçimlerini ekseriyet usulüne iade edecek değişiklikleri tasarı halinde Yüce Meclise sunmak kararındayız. (Soldan, alkışlar.) Aynı zamanda memleketimizi her yıl seçim tansiyonunda tutan bugünkü fiilî durumu bir düzene sokarak hiç olmazsa iki senede bir seçim yapılmasını mümkün kılacak şekilde mevzuatı ıslah etmek yoluna gideceğiz.

Adaletin süratli ve az masraflı olarak gerçekleşmesi için, usulle ilgili hükümlerde gerekli değişiklikler yapılacaktır.

Yargıtay Kanununun, mahkemeler ve bakanlık merkez kuruluşu ile adalet camiasına dâhil diğer teşekküllere ait mevzuatın şimdiye kadar yapılan tatbikattan alınan neticelerden de faydalanılarak gözden geçirilmesi suretiyle gerekli kanun tasarıları hazırlanacaktır.

Hâkim ve savcılarla diğer adalet memurlarının çalışmalarının verimli olmasını, yetiştirilmelerini ve mesleklerinin şeref ve itibarını sağlıyacak ve hizmetlerinin önemi ile mütenasip hayat şartlarını temin eyliyecek özel hükümleri kapsıyan kanun çalışmalarına başlanacaktır.

Ceza infaz sistemimizin esası; içtimai adalet fikrine dayanan ve Garp memleketlerinde çoktan beri tatbik edilip suçların önlenmesinde müspet sonuçlar vermiş olan ve ifadesini, ceza ve terhip yerine ıslah ve terbiye şeklinde bulan bir sistem olacaktır.

Gerek meşruten ve gerekse bihakkın tahliye edilen hükümlülere, ikamet edecekleri mahalde iş temin etmek ve meşruten tahliye müddetleri içerisinde hükümlüleri daimî surette nezaret altında bulundurmak ve kendilerini cemiyete intıbak ettirmek hususunda her türlü yardımı yapmak mak maksadiyle patronaj müessesesinin kurulmasına biran evvel tevessül edilecektir. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar.)

Şümulü, memleket gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak tesbit edilecek bir af kanunu tasarısı hazırlanacaktır. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar.)

Sayın milletvekilleri,

Maliye politikamızın hedefleri, hızlı kalkınmaya yardım edecek şekilde millî tasarrufları artırma, ekonominin enflâsyon ve deflâsyon gibi dengesizliğe sürüklenmesini önleme ve artan millî gelirin vatandaşlar arasında, sosyal adalet prensiplerine uygun olarak dağıtılmasına yardımcı olmaktır.

Vasıtalı ve vasıtasız vergi sistemlerimizi verimleri, etkileri ve tatbikat neticeleri bakımlarından esaslı bir incelemeden geçirmek kararındayız. Bu tetkikler sırasında vergi sistemlerimizin modern vergi esaslarına uygunluklarının ve verimliliklerinin araştırılması, bunların serbest teşebbüse alanına ve genellikle üretimin artması üzerine yaptıkları olumsuz etkiler varsa teşhis ve tesbit edilerek bertaraf edilmeleri hususları üzerinde durmak amacımızdır.

Bu arada Vergi Usul Kanunu ve vergi kaza sistemimizin ıslahı çarelerinin de araştırılması gerektiğine kaaniiz. Vergi mükelleflerini lüzumsuz yere sıktığı, şüphe ve güvensizlik yarattığı bu tetkiklerle tesbit edilecek tatbikat ve usuller behemahal değiştirilecektir. Vatandaşların Devletle olan malî münasebetlerinde karşılıklı anlayışın, itimadın, hüsnüniyetin esas ve hâkim olması lâzım geldiğine inanmaktayız.

Vergi Usul Kanunumuzda bir oto - kontrol müessesesi olarak ihdas edilmiş olmasına rağmen, ticari mahremiyeti selbeder bir mahiyet gösteren, psikolojik etkileriyle tatbikine başlanıldığı tarihten bu yana mükellef zümreleri üzerinde geniş çapta huzursuzlukların, endişe ve güvensizliklerin husule gelmesine sebebiyet vermiş olan «servet beyanı» müessesesi yerine vergi ziyaını önliyecek müessir ve ilmî tedbirler getirilmesi lüzumuna kaaniiz. (Soldan alkışlar.) Dar gelirli vatandaşlar ile işçi ücretlerinden alınmakta olan tasarruf bonoları tamamen kaldırılacaktır. (Soldan «bravo» sesleri, alkışlar.) Bu arada Hazinenin malî takati elverdiği anda tasarruf bonoları müessesesine son vereceğiz.

Yıldan yıla, kamu harcamalarının hem hacim, hem de, millî gelire nisbetle yüzdesinin artmasını önlemek, yüksek masraflı ve maliyetli bir bütçe politikasına son vermek azmindeyiz. Bu suretle, âmme idaresini ucuzlatacak, Devlet masraflarının iktisadi kalkınmamız üzerindeki yükünü hafifletmeye gayret sarf edeceğiz.

Vatandaşın verdiği vergilerle milyarlarca lira değerinde kaynakları sinesinde toplamış olan İktisadi Devlet Teşebbüslerini daha verimli çalıştırarak, iktisadi kalkınmamıza yardım edecek şekilde kaynak yaratmalarını temin edeceğiz. Bunun için, bu müesseseleri yeterli eleman ve idarecilerle takviye lüzumuna inanıyoruz.

İktisadi Devlet Teşekkülleri arasında, Devlet kontrolu altında bulunmasına lüzum kalmıyanlardan başlıyarak, bunların tedricen ve imkân olursa bir holding halinde halkın kontrol ve mülkiyetine geçmesini sağlıyacağız.

Bu suretle elde edilecek yeni kaynaklarla, daha önce ve iktisadi kalkınmamızı kamçılama bakımından, daha dinamik sektörlerde, yatırımlara gideceğiz.

Sanayileşme alanında, hızla mesafe alan bâzı memleketlerin yaptığı gibi, vatandaşın katıldığı ortaklıklar kurarak, tamamen özel sektör prensipleriyle çalışan kurumların, sermaye kaynaklarını takviye edecek şekilde, karma teşekküllerin kurulmasını teşvik edeceğiz.

Çeyrek asır önce, değişik şartlar altında, esasları konmuş olduğu halde bugüne kadar anaçatısı bir türlü değişmemiş olan, döviz kontrol mevzuatımızı ve Türk parasını koruma mekanizmasını yeniden ele alacağız.

Cari muameleler ve sermaye hareketleri kalemlerindeki kontrol ve tahditleri, tediye bilânçomuzu ıslah ettiğimiz nisbette yumuşatıp serbestleştireceğiz. Dış âlemle olan münasebetlerimizi tanzim eden mevzuata seyyaliyet vereceğiz.

Maliye politikamızı, âmme masrafları yönünden, kalabalık ve gelir seviyesi düşük vatandaşların eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve ulaştırma gibi ihtiyaçlarını daha geniş ölçüde karşılıyabilecek şekilde tanzim edeceğiz.

Gelir kaynakları, yüklendikleri hizmetleri ödemeye yetmiyen mahallî idarelerle, belediyelerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere, Devlet bütçesinden gereken yardımları yapacağız.

Para ve kredi politikasında, memleketin iç malî istikrarını muhafaza edecek, kalkınmanın muhtacolduğu ödeme vasıtalarını yeterli hacımda, ekonominin emrine hazır tutacak bir yol takibedeceğiz.

Merkez Bankamızın kredi kontrol vasıtalarını, geçmiş tecrübelerin ışığı altında yeniden düzenliyecek ve takviye edeceğiz. Merkez Bankamızın kredi müesseseleri, iş âlemi ve Devlet maliyesiyle olan bağlarını takviye edeceğiz.

Ticari kredilerle, orta vâdeli ve uzun vâdeli kredi mekanizmaları ve müesseseleri arasındaki, dayanışma ve işbirliğini artıracağız; sanayi, ulaştırma, madencilik, ziraat gibi alanlarda ihtiyaç duyulan uzun vâdeli kredilerin, bol ve düşük faizli bir şekilde yatırım yapacaklara temin edilmesi için, mevcut müesseseleri malî ve teknik yönlerden kuvvetlendirecek ve yenilerinin, açılması için tedbirler alacağız.

Sayın milletvekilleri,

İktisadi kalkınmamızın ancak hürriyet içinde gerçekleştirilebileceğine inanıyoruz. Maddi ve iktisadi alanda elde edilecek başarıların, hürriyet ve adaletin hâkim olduğu, medeni ve demokratik bir toplumda gerçek değerini bulabileceği kanısındayız.

İktisadi kalkınma gayretlerimizin hedefi; fert başına düşen geliri süratle artırma yanında, zümreler ve bölgelerarasındaki dengeyi gerçekleştirme, iktisadi ve sosyal düzenimizin istikrarını koruyabilmelidir. İktisadi kalkınma bahanesiyle fertleri siyasi otortenin birer kölesi haline getiren onu, üzerinde fütursuzca işlenebilecek bir hammadde telâkki eden totaliter düşünüşün şiddetle karşısındayız. (Soldan, bravo, sesleri, ve alkışlar)

Bizim refah devleti anlayışımız kendi gerçeklerimizden ve tarihî tecrübelerimizden mülhem bir düşünce ve metoda dayanmaktadır. Modern Türk Devletinin yolu, 19 ncu yüzyıl kapitalizminin Batı âleminde bile çoktan terk edilmiş metodlarından tamamen farklı olacaktır. Bu yol, aynı zamanda, doğmatik sosyalizm ve komünizm, milletlere neye mal olduğu bugün daha iyi görülen ve girift meseleleri çözmede yetersizliği tecrübelerle sabit olan katı inanç ve sisteminden de farklıdır. Bu sebepledir ki, toplumun hüriyetlerini refah ve mutluluğunu her alanda geliştirmek arzusu ile hareket eden hükümetlerin, fertle Devleti birbirinin karşısına koyarak değil, her ikisini birbirine yardımcı iki varlık olarak gören bir zihniyetle çalışmaları lüzumuna inanıyoruz. (Soldan, bravo, sesleri ve alkışlar)

Sayın milletvekilleri,

Refah devleti anlayışımız iktisadi bünyemizin karma ekonomi esasına dayanmasından ilham almaktadır. Karma ekonomiyi tam bir devletçilik veya kollektivizme geçişin bir safhası olarak kabul eden görüşün karşısındayız. Dünyada her ekonomi karmadır. Bizim karma ekonomi anlayışımıza göre, Devlet faaliyeti ve kamu sektörü vatandaşın mutluluk ve refaha ulaşma çabasında ona yardımcı olmak, onu desteklemek zorunluğundadır. Bugün ulaştığımız gelişme safhası, tabiî ve beşeri kaynaklarımızın zenginliği, iş hayatında yetişmiş müteşebbislerimiz, Türkiye'de büyük işlerin görülebilmesi için Devletin birleştirici ve bağlayıcı bir rol oynamasını zaruri kılmaktadır. Vatandaş gayretlerini iktisadi kalkınma hamlemizde en geniş cephede seferber edebilmek için karma ekonomi bünyemizde Devlet ve vatandaşın birbirine rakip, birbirini köstekliyen iki menfi unsur gibi değil birbirine yardımcı, birbirini tamamlıyan iki müspet unsur olarak faaliyette bulunmaları şarttır.

Temeli, vatandaşın hür karar verme ve kazanma gayretine dayanan karma ekonomi sis-

temimizde, kalkınmamızın plânlı bir şekilde daha rasyonel ve daha süratli devam ettirilebileceğine kaaniiz.

Sayın milletvekilleri,

Plânlı kalkınma; bir Anayasa müessesesi olduğu gibi demokratik plân tekniğinin iktisadi kalkınmada çok müessir bir metot olduğu inancındayız.

Plânı, rasyonel bir iktisadi politika takibedebilmenin en tesirli vasıtası olarak görüyoruz. Demokratik memleketlerdeki plânlama ile devletçilik arasında ne tatbikat, ne de mantık ve nazariye yönünde, her hangi bir bağ bulunmadığı kanaatindeyiz. Plânı, Devletçiliğin tabiî bir sonucu olarak gören düşünce tarzı, millî hayatımız bakımından son derece faydalı ve zaruri bir mekanizma olan plân fikri için, zararlı bir davranıştır. (Soldan, alkışlar)

Plân; biçildiği şekilde giyilmesi gereken bir dar ceket değildir. Plânı, sorumsuzluk, hareketsizlik ve vatandaş ihtiyaçlarına sırt çevirmenin bir bahanesi sayan görüşe katılmıyoruz. (Soldan, bravo sesleri ve alkışlar)

Plânı, halkın benimsiyeceği, seveceği, gönüllü olarak işbirliği arzusu duyacağı bir millî vesika olarak kabul ediyor, plân hedeflerinin halka, işçiye, müteşebbise, idareciye geleceğin imkânlarını ve icraatını bugünden haber veren bir faaliyet muhtırası olarak mütalâa ediyoruz. Plânın bir karamsarlık ve ümitsizlik vesilesi değil, bir şevk ve heyecan kaynağı olmasını arzu ediyoruz.

Demokratik bir düzende ve piyasa mekanizmasına dayanan bir iktisadi bünye içinde plânlama, özel sektör için yol gösterici, aydınlatıcı ve teşvik edici olmalıdır. Emredici plânın, demokratik ilkeler ve Anayasa düzeni ile bağdaşması mümkün değildir. Plân, ancak âmme sektörü için bağlayıcı ve emredici bir nitelik kazanabilir. İktisadi plânlamayı ekonomimizin çeşitli sektörleri arasında karşılıklı münasebetleri daha iyi görmek ve takibedebilmek, çelişmeleri önlemek, bütün millî ekonomi için, rakam, istatistik ve hesaba dayanan ilmî tahlillerden faydalanmanın bir vasıtası olarak mütalâa ediyoruz. Plânlamayı, en iyi yetişmiş uzmanlarla takviye etmek, istatistik ve iktisadi haber alma servislerimizi süratle ıslah etmek ve geliştirmek azmindeyiz.

Özel sektör için yapılan plânlama hazırlıklarında, özel sektör ve işçi temsilcileri ile geniş ölçüde danışma ve işbirliği yapılması gerektiğine inanıyoruz.

Sayın milletvekilleri,

Türkiye'nin süratle sanayileşmesi iktisat politikamızın temellerinden biri olacaktır. Halen memleketimizde süratli bir sanayileşme hamlesi için zemin çok müsait durumdadır. Bu müsait ortamda sanayi alanındaki, yatırım ve teşebbüsleri teşvik etmek ve hızlandırmak için bâzı tamamlayıcı tedbirlere ihtiyaç vardır.

Bu maksatla sanayi bölgeleri kurularak, bu bölgelerde yatırım yapanlara ucuz arsa ve bina temin edilecektir.

Sanayi kalkınma bankalarının yalnız kredi açma değil, fakat bilhassa yeni müteşebbislere, risk sermayesine katılma suretiyle de, yardımcı olan hizmetler görmesi uygun olacaktır.

Uzun ve orta vâdeli sanayi kredi müesseselerinin sanayiciye yakın bir şekilde faaliyette bulunmaları için yeniden sanayi götürülecek bölgelerde şubeler açmalarını teşvik edeceğiz.

Sanayileşmemizin ilerlemesinde ve özel teşebbüs alanında büyük yatırımların gerçekleşmesine yardımcı bir vasıta olarak sermaye piyasalarının kurulmasına ve geliştirilmesine çalışacağız. Bunun için iktisadi istikrar ve para değerinin korunması, tasarrufların teşviki, sermaye piyasasında likidite ve emniyetin sağlanması, halkın hisse senedi ve tahvil almaya teşvik şirketleri gibi yardımcı müesseselerin geliştirilmesi, menkul kıymetler borsasının yeterli hale sokulması gibi çeşitli tedbirler alınacaktır.

İstişare ve danışma servisleri teşkil edilecek; prototipler geliştirilerek standardizasyon temin edilecek ve çeşitli alanlarda araştırma yapmak üzere etüt büroları kurulacaktır.

Müteşebbisler ve idareciler için yetiştirme ve olgunlaşma kursları açılacaktır; sanayicilerimize pazarlama, dış piyasalar alım - satım işleri ve genel konjonktür hakkında lüzumlu bilgiler verilecektir.

Yüce Meclisin sayın üyeleri,

Memlekette geniş bir kütle teşkil eden, üretim ve el emeğinin değerlendirilmesinde son derece önemli rol oynayan el sanatları ve küçük sanayi alanında çalışan esnafın dertleri ve

meseleleriyle meşgul olmak başlıca görevlerimizdendir. (Soldan alkışlar.)

Bunun için Halk Bankası gibi kurumların imkânlarını takviye etmek, sanayi siteleri kurularak küçük sanatkârın makine ve alet ihtiyaçlarını ve donatımını kolaylaştıracak tedbirler almak, hammaddesini ucuz elde etmesine yardım etmek, pazarlama ve ihracat hususunda kendisine önayak olmak, el sanatlarının teşviki ve tanıtılması amaciyle sergiler açmak, imalâtın kalitesini kontrol için prototipler tesbit etmek, esnaf ve sanatkârların birer meskene ve dükkâna kavuşmalarında gereken bütün yardımları yapmak ve nihayet bu zümreyi sosyal güvenlik teşkilâtı içine alarak yarınından emin bir hale getirmek, takibedeceğimiz politikanın esaslarını teşkil edecektir. Bu arada çimento, şeker, kâğıt ve gübre fabrikalarımızın tevsi çalışmalarına devam edilecek, gerekenlerin sayıları artırılacaktır. Bu arada M. K. Endüstrisi Kurumunun Millî Savunma ihtiyaçlarını karşılıyacak ve yurdun makina sanayiine hizmet edecek şekilde gerekli malî ve hukukî tedbirleri alınacaktır.

Dış ticaret dengemizi düzeltmede diğer önemli bir faktör de ithalât mallarının yurt içinde istihsal ve imalâtının artırılmasıdır. Akaryakıt, demir - çelik, motorlu nakil vasıtaları, petrol sanayii, alüminyum sanayii, kimya ve kâğıt sanayii gibi şeçitli alanlarda daha büyük yatırımlara giderek ithalât mallarını ikame etmeye yarıyacak döviz tasarrufu ile ilgili tedbirleri alacağız. Üçüncü bir demir - çelik fabrikası kurulması için derhal çalışmalara başlıyacağız. Kalkınma plânımızda ithalât ikamesi hedeflerini gerçekleştirecek düzeltmeler yapılacaktır. (Soldan alkışlar.)

Sayın milletvekilleri,

Vatandaşın istikbal endişesinden kurtulması sosyal güvenlik idealimizin temelidir. Bilhassa emek ve alın teriyle geçinen işçiler, tabiî şartlar ve âfetler karşısında emeklerinin heba olmasiyle karşı karşıya bulunan çiftçiler, geçimini zor temin eden küçük esnaf, sosyal güvenlik hizmetlerinden faydalanarak yarınlarından endişesiz bir hayat sürebilmelidir. Bütün vatandaşlarımız ihtiyarlık ve hastalık gibi şahsi hayatlarında karşılaşacakları güçlük ve sıkıntıları sosyal sigortaları yardımiyle yenebilmelidir.

İşsizlik sigortası tesis edilecek, kimsesiz çocuklarla, dul, emekli, yetim, ihtiyar ve sakatların durumlariyle yakından ilgilenilecek, bunların sıkıntıdan kurtarılmaları için gereken tedbirler alınacaktır.

Son yıllarda mülk ve servetlerini geride bırakarak anayurda gelmiş olan göçmen vatanlaşlarımızın dert ve dâvalariyle yakından ilgilenilecek, haklarının alınması için ciddî teşebbüslere girişilecek, hayatlarını yeniden düzenleyebilmeleri için her türlü yardım yapılacaktır.

Bize göre sosyal adalet, fakirlik ve sefalette vatandaşların eşit durumda olmaları veya, bu duruma getirilmeleri değil, artan gelir ve yükselen refahtan herkesin kabiliyeti ve gördüğü hizmet oranında âdil bir pay almasıdır. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar).

Mülkiyeti ortadan kaldırarak, servet düşmanlığı yaparak, biriken gelir ve sermayeyi Devlet zoruyla fertler arasında bölmeye kalkarak, sosyal adaleti sağlama çabaları, bugün en doktriner ülkelerde bile terk edilmiştir. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar.) Sosyal adaleti gerçekleştirmek için modern devletin elinde müterakki vergiler, halk kütleleri yararına genişleyen kamu faaliyetleri, hür sendikacılık ve kolektif pazarlıkla ücretlerin tesbiti ve kârdan pay alınması gibi bir çok vasıtalar mevcuttur. Mülkiyet imkânlarını geniş kütleler arasında yayan çeşitli tedbirler, memlekette üretim şevkini ve kazanç arzusunu baltalamadan, fertler arasında daha âdil bir gelir ve servet dağılımını mümkün kılmıştır.

En büyük adaletsizlik ve eşitsizliğin, işsizlik olduğuna şüphe yoktur. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar.) Binaenaleyh, iş hacmi yaratan, kütlelere iş imkânları açan bir politikanın, toplumumuzda en büyük ıstırap kaynağı ve en büyük eşitsizlik vesilesi teşkil eden işsizliği durduracak bir politika olduğuna inanıyoruz. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar.)

Biz; sosyal adaleti, doktrin açısından nazari birtakım sözler çerçevesinde değil, fakat mütevazi, fakir halk yığınlarının günlük âcil dert ve dâvalariyle samamî, gerçekci bir tutumla meşgul olma meselesi olarak görüyoruz.

Sayın milletvekilleri,

Bölgeler arasında gelişme farklarını azaltmak, kalkınmamızın sosyal adalet içinde ve

dengeli bir şekilde gerçekleştirilmesinin tabiî bir icabıdır.

Yurdun birçok bölgelerinde; özellikle, Doğu ve Güney - Doğu Anadolu'da, hayat ve yaşayış şartları bakımından büyük farklar mevcuttur. Fakir bölgelerde yaşıyan halkımızın daha müreffeh hale getirilmesi, iş imkânlarına kavuşturulması, bu bölgelerde yapılacak alt yapı tesisleri ve sanayi yatırımlarının hızlandırılmasiyle mümkün olacaktır. Bunun için sınai yatırımlarını teşvik edecek şekilde, yatırım indirimi nisbetleri ayarlanacak ve teknik eğitim ve öğretim gibi vasıtalarla bu bölge halkının yaşama ve eğitim seviyeleri yükseltilecektir. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar.)

Sınır bölgelerinde yaşıyan vatandaşların özel durumları dikkate alınacak, bu bölgelere hükümetçe daha büyük ilgi gösterilecektir.

Mumterem milletvekilleri,

Yurt ekonomisinin gelişmesinde büyük bir tesiri olan karayollarımızın, demiryollarımızın, limanlarımızın ve hava meydanlarımızın ıslah ve genişletilmesine büyük önem verilecektir.

Asya ile Avrupa arasında karayolu irtibatını sağlamada önemli bir vazifesi olacak olan İstanbul Boğazı Köprüsü projesinin gerçekleşmesi nazarı itibara alınacaktır. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar).

Van Gölünün iki tarafındaki Feribot tesisleri ile Van - İran hududu demiryolunun inşaatına hızla devam olunacaktır.

Üç tarafı denizle çevrili yurdumuzun kalkınmasında önemli bir unsur saydığımız balıkçı barınaklarının en kısa zamanda gerçekleştirilmesine çalışılacaktır.

Muhtelif Bakanlıklara ait binaların lüks ve israftan uzak fakat ihtiyacı karşılayacak şekil ve sağlamlıkta tamamlanmasına gayret edilecek ve bu binaların yokluğundan dolayı her yıl ödenmekte olan milyonlarca lira tutarındaki kira bedellerinden tasarruf sağlanmış olacaktır.

Bu görevlerin yerine getirilmesinde sürat ve verimliliği artırmak ve günün ihtiyaçlarını karşılamak üzere Bayındırlık Bakanlığı ve Karayolları Genel Müdürlüğü için kuruluş ve görev kanun tasarıları hazırlanacak ve Yüce Meclisin tasvibine sunulacaktır.

Muhterem milletvekilleri,

Ulaştırma alanında gayemiz, taşıma ve haberleşme sistemlerini; ucuz, emniyetli ve süratli bir ulaştırmayı temin edecek, artan ihtiyaçlara cevap verecek ve özellikle turizmin gelişmesinde kolaylık sağlıyacak tarzda, ıslah, tevsi ve tanzim etmektir.

Değişik taşıma nevileri arasında birbirini besliyen ve tamamlıyan bir düzen kurmak, ekonomik ve sosyal maliyet yönünden toplum için, en avantajlı şartları yaratmak üzere; temel bir Taşıma kanunu tasarısı hazırlanarak yüce meclislere sunulacaktır.

Türk Havayolları iç hatlarda ihtiyacı daha iyi karşılıyacak hale getirilecek, dış hatlarda ise faaliyet yönü kesin olarak tesbit edilerek uçak ve teçhizat ihtiyacı plân ve programa bağlanarak uygulanmasına geçilecektir.

Demiryollarında tarife politikasının rasyonel bir millî ulaştırma politikasiyle koordine hale getirilmesine çalışacak, müteharrik malzemenin adedinin artırılmasiyle yol şebekesinin bakımına itina edilecektir.

Denizyollarında filomuzun gençleştirilmesi için yurdumuzdaki gemi inşa kapasitesini genişletecek, milletlerarası ulaştırmada kullanılan gemilerimizin döviz ihtiyaçlarını tanzim eden mevzuatı basitleştirecek, yurda döviz kazandıran armatörlerimize gereken destek temin edilecektir.

Üzerinde önemle duracağımız bir konu da, yurdumuzda telekomünikasyon sanayiinin biran evvel kurulmasıdır. Bu hususdaki çalışmaları kısa zamanda ikmal ederek tesisleri vatandaş hizmetine açmak başta gelen vazifemiz olacaktır.

Sayın milletvekilleri,

Dış ticaretimizin kesintisiz ve tıkanıklığa uğramadan devamı iktisadi kalkınmamızda son derece önemli bir rol oynıyacaktır. Bu sebeple ihracat kapasitemizi artıracak, döviz kazanma imkânlarımızı takviye, döviz masraflarından tasarruf temin edecek ve netice itibariyle dış ticaret dengesizliğini süratle ortadan kaldıracak gayretler sarf etmek, Hükümetimizin üzerinde hassasiyetle duracağı bir konu olacaktır.

Sanayi mamulleri için vergi iadesi, ucuz faiz, ihracat kazançlarında vergi indirimi, ihraç mallarımızın pazarlanmasında ve dış piyasalarda tanıtılmasında gerekli tedbirler süratle alınacaktır.

Taze meyva ve sebze ihracatiyle, konserveciliğin teşviki için istihsal ve imalâttan başlıyarak, sevkiyat ve pazarlamaya kadar ihracat faaliyetinin her safhasında Devlet yardımcı olacaktır. Mecliste bulunan (Tütün Ekicileri Tarım Satış Kooperatifi) kanun tasarısının kanunlaşmasına çalışılacaktır.

Sayın milletvekilleri;

Başka milletlerin tarihî tecrübeleri, aynı zamanda bizzat kendi tecrübelerimiz iktisadi kalkınmamızda yabancı sermayenin rolünü ve faydasını açıkça göstermiştir. Tarihte hiçbir millet Otarşi prensibiyle hızlı bir kalkınmayı başaramamıştır. Bugün az gelişmiş ülkelerin hemen hepsi, şu veya bu bloktan dış yardım ve yabancı sermaye temin ederek, gelişmelerini hızlandırma gayreti içindedirler. Buna son zamanlarda, bâzı kollektivist Doğu - Avrupa memleketlerinin dahi katıldığına ve Batı ülkelerinden sermaye tedarik edebilmek için, gayret sarf ettiklerine şahidoluyoruz.

İktisadi kalkınmamızın bugünkü safhasında yüksek bir kalkınma hızı gerçekleştirebilmek, büyük bir yatırım hacmına ulaşabilmek için iç kaynaklarımıza dörtte bir veya beşte bir nisbetinde, döviz olarak sağlanan yabancı sermayenin eklenmesi gerekmektedir. Bu sebeple Türkiye daha bir süre yabancı sermayeden faydalanmaya devam etmeye mecburdur. Esasen bugün gelişme seviyesi ne olursa olsun iktisadi şovenizme ve sınırlarını dış ticarete, dış sermaye akımına kapatan, otarşik bir politika hiçbir yerde takibedilmemektedir.

Türkiye'nin bugün, katılmış olduğu GAAT «Milletlerarası Ticaret ve Tarifeler Andlaşması» Milletlerarası Para Fonu, Avrupa İktisadi Kalkınma Teşkilâtı «OECD» Ortak Pazar gibi kuruluş ve müesseselerin ana hedefleri, milletimizin iktisadi alanda diğer memleketlerle en geniş hacımda iktisadi işbirliğinde bulunmasını öngörmektedir. İktisadi gelişme hızlandıkça yabancı sermaye hareketleri de, hudutlar arasında daha geniş şekilde cereyan etmektedir. Binaenaleyh memleketimizde bâzı çevrelerin tahrik etmeye çalıştığı, yabancı sermaye aleyhtarlığı, ne kısa vâdeli kalkınma hamlelerimiz, ne de uzun vâdeli olarak katılmaya hazırlandığımız Ortak Pazar gibi milletlerarası iktisadi birliklerin kuruluş hedefleriyle bağdaşabilir.

Türkiye, iktisadi kalkınmasını süratlendirebilmek için dış ticaretini hızla geliştirmek, tediye açıklarını dengeye getirerek, döviz rezervlerini takviye etmek zorundadır. Döviz rezervleri müsait bir seviyeye çıkma temayülü göstermeye başlayınca, cari muamelelerden, sermaye hareketlerine doğru döviz kontrolları tedricen azaltılacak ve Türkiye serbest bir iktisat düzenini kamçılayıcı dinamik şartlar içinde çalışmaya başlıyacaktır.

Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, Türkiye'nin dış ticaret dengesini tesis edecek istikamette uygulanacaktır. Bu kanunla memlekete gelecek yabancı özel sermaye bilhassa ihracatımızı teşvik edecek ve ithalâtımızı ikame edecek alanlara doğru yöneltilecektir. Belirli bir süre içerisinde dışarıya transfer edilecek kârlar, getirilen sermaye ile orantılı bir şekilde tesbit edilecek ve kâr bakıyelerinin memleket içerisinde yatırıma çevrilmesi temin edilecektir.

Yabancı sermaye aleyhtarlığını, memleketin kalkınma hızını yavaşlatan, çeşitli alanlarda memleketimizde sanayiin süratli bir şekilde kurulmasını önliyen, Türkiye'nin Batı dünyasiyle iktisadi, ticari ve teknik alanda daha sıkı bağlar kurmasını istemiyen bir davranış olarak mütalâa ediyoruz.

Bugün dünyada kalkınma hızı ve refah seviyesi itibariyle en dinamik bölge haline gelen Ortak Pazar camiasına, tam olarak katılabilmemiz için istihsal organizasyonu ve sanayiimizin süratli bir bünye değişikliği geçirmesi gerekmektedir. İçinde bulunduğumuz intikal devresinde sanayiimizi standartlar ve maliyet seviyesi bakımından, ortaklık camiası içindeki rekabete başarı ile dayanabilecek hale getirmek için gerekli tedbirler alınacaktır. Ucuz hammadde ve iş gücü gibi, nispî avantajlara sahibolduğumuz endüstri alanlarını süratle geliştirip, Ortak Pazar memleketleriyle olan ihracatımızın geliştirilmesine çalışılacaktır. Tarım ürünleri ve diğer hammadde ihracatlarımızın Ortak Pazardaki evsaf ve standartlara uygun bir şekilde üretimi ve pazarlanması imkânları bulunacaktır.

Yüce Meclisin sayın üyeleri;

Petrol politikamızın temeli, memleketin petrol ve petrol ürünleri ihtiyacının bir an önce tamamen millî kaynaklarımızdan karşılan-

ması, petrol ithalâtı yüzünden dışarıya ödenmekte olan büyük meblâğların tasarrufu ve Türkiye'nin kısa zamanda ham ve işlenmiş petrol ile petrol ürünleri ihraceden bir ülke haline gelmesidir.

Bu hedefleri gerçekleştirmek amaciyla, petrol kaynaklarımız; millî menfaatlerin gerektirdiği bütün tedbirler alınarak, geliştirilecektir. (Soldan alkışlar)

Petrol rezervlerinin tesbiti, aranması, üretimi, nakli, işlenmesi ve dağıtımı gibi faaliyet alanlarına yeterli ve verimli yatırımlar yapılması teşvik edilecektir.

İşlenmiş petrol ithal etmemek, ham petrolü ise, menfaatlerimize en uygun pazarlardan satınalabilmek için yeni bir millî rafineri kurulacaktır. (Soldan alkışlar)

Petrol Kanununun uygulanmasında, tesbit edilen güçlükler giderilecek, vuzuhsuz noktalara açıklık verilerek, ekonomimize en yararlı hale getirilecektir.

Petrol Dairesi, görevini tam ve eksiksiz yapacak şekilde takviye edilecektir.

Yerli üretimimiz millî ihtiyaçları karşılayacak seviyeye ulaşıncaya kadar, ithal etmek zorunda kalacağımız hampetrol, mümkün olan en uygun fiyatlarla satınalınacaktır.

Petrol sanayii artıklarının değerlendirilmesi için Petro - Kimya ve suni gübre endüstrisi yatırımlarına öncelik verilecektir. Petro - boru hattının inşaatı, kısa zamanda tamamlanarak, kara yolu taşımasiyle sınırlanmış bulunan yerli petrol üretimimiz, süratle artırılacaktır.

İşletme ve satışta, Devletle özel teşebbüsün yanyana bulunduğu petrol sanayiindeki, teşekkültere şart ve imkân eşitliği sağlanacaktır.

Değerli milletvekilleri;

Memleketimiz, yer yer değişik formasyonlar dolayısiyle bir çok maden bölgelerini ve çok çeşitli madenleri ihtiva etmektedir. Maden rezervi bakımından geniş imkânlarımız mevcuttur.

Madenciliğimizin inkişafı her şeyden önce, mevzuatın mükemmelliği ve tatbikatın pürüzsüzlüğüne bağlıdır. Maden ihtilafları madenciliğimizin gelişmesinde son derece menfi rol oynamaktadır. Aynı zamanda teknik bilgi noksanı, finansman kifayetsizliği ve nakliye zorlukları da, büyük engel teşkil etmektedir.Bu sebeple, maden mezuatımızı ve tatbikatını asrımızın, hukuk, iktisat, işletmecilik, ticaret ve sanayi anlayışına uygun hale getirmek şarttır. Bunun için yeni maden kanunu, böyle bir anlayış içinde en kısa zamanda huzurunuza getirilecektir.

Yeni kanunla maden kaynaklarımızın kısa zamanda ve verimli bir şekilde işletilebilmesi için; maden sahasında sürat, emniyet ve serbest rekabet sağlanarak, devamlılık, çeşitli yardım ve kolıklar temin edilecek ve ilgililere her türlü bilgi hazırlanacaktır.

Dünya konjonktörü yakından takibedilerek. bu şartlara sürâtle intibak edilmesi için maden haklarının verilme şekillerinde değişiklikler yapılacak ve teşkilât buna göre ıslah edilecektir.

Ham cevher yerine, mamul veya yarı mamul cevher ihracı imkânları hazırlanacak ve gerekli tedbirler alınacaktır.

İç ulaştırmada malzeme ve makina tedarikinde sürat, kolaylık ve ucuzluk temin edilecektir.

Uzun vâdeli ve düşük faizli maden kredisi meselesi, bütün yönleriyle ele alınıp, kısa zaman halledilecektir. Bu maksatla bir Maden Bankası kurulacaktır.

Maden rezervlerimizin tesbiti için gerekli bütün yatırımlar gerçekleştirilecek ve lüzumlu geniş teşkilât sürâtle kurulacaktır.

Kömür meselesi özellikle ele alınarak, kötü işletmecilik önlenecek, yetersiz küçük işletmeler yerine, yüksek randımanlı ve kapasiteli modern işletmeler ikâme edilecektir.

Linyit konusu, çeşitli yönleriyle incelenip, yatakların işletilmesi ve istihsalin kullanılmasında yeni esaslar ve teknikler getirilecektir.

Çeşitli bakımlardan büyük zararlara sebebolan, odun ve tezek gibi yakıtların yerine, kömür ve petrol artıkları gibi, ticari yakıtların ikame edilebilmesi için, yakıt cinsinden kullanma şekline, kullanma cihazından fiyat durumuna kadar meseleyi etraflı bir şekilde ele alan, uzun vâdeli bir program yapılacaktır. Büyük şehirlerimizin dumansız yakıt ihtiyacı üzerine önemle durulacaktır.

Sayın milletvekilleri,

Memleketimizin sermaye, tabiat ve insan gücü kaynaklarını tam ve yeterli bir şekilde kullanarak üretim kapasitemizi artırmak iktisadi kalkınmamızı hızlandırmak, yeni iş sahaları açarak her yıl artan işgücüne verimli ve kazançlı iş imkânları temin etmek çalışma politikamızın temelidir.

Yurt dışına gitmiş olan işçilerimizin bilgi ve görgülerini artırmalarını, kazançlarını memlekete göndererek döviz rezervlerimizi takviye etmelerini faydalı görmekteyiz. Hem yurt dışında çalışmak istiyen işçilerimizin bu arzularını süratle gerçekleştirmek, hem de yurt dışındaki hayatlarını tanzim ederek ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gereken tedbirleri alacağız. Yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin ailelerine bakmak ve yardım etmek, dinî ihtiyaçlarını karşılamak, eğitim meselelerini halletmek amacı ile, bunlundukları memleketlerin hükümetleriyle gereken temaslar yapılacak, kendilerinin huzur ve güvenle çalışabilmeleri için bütün gayret sarf edilecektir. Yurda dönerlerken kendilerini teşkilâtlandırmak, tasarruflarını değerlendirmekte ve memlekette kurmak istedikleri iş alanlarında, Devlet olarak, kendilerine gereken bütün yardım ve kolaylık gösterilecektir.

İşçilerimizin artan millî gelirden hisselerini alabilmeleri için, millî ekonomide yıllık prodüktivite artışı nisbetinde, ücretlerini yükseltecek bir millî gelir ve ücret politikası takibedeceğiz. Artan millî refahtan işçi kütlesinin hak ettiği payı alabilmesinde hür sendikacılığın oynadığı önemli rolü bilmekteyiz. İşçilerimizi iş verenlerle toplu söşleşmelerde kuvvetli pazarlık gücüne sahip kılacak olan işçi teşekkküllerini ve hür sendikaları haklı isteklerinde ve faaliyetlerinde daima destekliyeceğiz.

Kanun ve kamu düzeni sınırları içinde çalışan sendikaların faaliyetlerine müdahale edilmesine göz yummayacak, aynı zamanda sendikaların siyasi maksatlar için kullanılmasına, kamu düzenini bozmak amacı ile istismar edilmesine asla müsaade etmiyeceğiz. (Soldan alkışlar). İşçi ve işveren arasında çıkan anlaşmazlıkların barış yolu ile çözümlenmesine gayret sarf edecek, Hükümetin çalışanla çalıştıran arasında tarafsızlığını korumasına, iyi niyetli bir aracı gibi davranmasına bilhassa itina edeceğiz.

Tarım iş kanununun çıkarılmasına çalışacağız.

Sosyal sigorta sistemimizi son çalışma meclisinin kararları ışığında ıslah etmek için gereken tedbirleri alacağız.

Seri iş mahkemeleri kurulmasına çalışacağız.

Tarım işçilerinin sosyal sigortalar sistemi ve çalışma mevzuatı hükümleri kapsamına alınması yönünde gereken hazırlıkları yapacağız. İşsizlik sigortasının biran evvel gerçekleştirilmesi için çalışmalara derhal başlamak kararındayız.

İşçilerin teknik bilgilerini artırmaları, daha yüksek kazanç elde edecek alanlara yönelmeleri, iş yerlerinde daha verimli çalışma metodları uygulayabilmeleri için, Devlet yardımı ile kurslar, stajlar ve eğitim faaliyetlerine hız vereceğiz.

İşçileri, rahat ve sıhhi yuvalara kavuşturan işçi meskenleri yapımını süratlendirecek ve memleketimizin sosyal şartlarına uygun bir statüye getirmeye çalışacağız.

İşçilerin gelirlerini, hisse senedi gibi kaynaklardan gelecek kazançlarla takviye etmelerine ve servetin toplum içinde tıpkı Batı dünyasında olduğu gibi, daha geniş vatandaş zümreleri arasında dağılmasını uygun bulmaktayız. Bunun için işçilerimizin anonim şirket ortaklıklarına katılmalarını, toplu sözleşmelerle kârdan kendilerine hisse verilmesini, bu hisselerin nakit hisse senedi veya tahvil gibi karşılıklarla ödenmesi usullerini denemenin isabetli bir yol olacağına kaaniiz.

El emeği ile geçinen meslek mensuplarının, sosyal sigortalardan faydalandırılmalarını sağlamak muhtacoldukları alet ve vasıtalara bizzat sahip kılınmalarını teşvik etmek ve bu hususta gereken tedbirleri alarak, kendilerine yardımcı olmak kararındayız. Her şoförün kendi vasıtasına sahibolabilmesi için gerekli malî destek ve kredi temini işini süratle ele alacağız. (Soldan alkışlar.)

Çalışma Bakanlığı Teşkilât Kanunu ile Sosyal Sigortalar Teşkilât kanunları ıslah edilecektir. Sosyal Sigortalar Kanunundaki aksaklıklar giderilerek diğer emekli sandıklarına bağlı işçiler ile sosyal sigortalara bağlı işçilerin emeklilik hakları arasındaki dengesizliğin ıslahına çalışılacaktır.

Sayın milletvekilleri,

Sağlık polikamızda anahedef, halkın sağlık seviyesini yükseltmek olacaktır.

Bu amaca varmak için alacağımız tedbirleri şöylece özetliyebiliriz :

Koruyucu hekimlik hizmetinin geliştirilmesi-

ne öncelik verecek, tedavi hekimliği hizmetini bunun tamamlayıcı unsuru olarak yürüteceğiz.

Memletimizin sosyal, ekonomik şart ve imkânları göz önünde bulundurularak sağlık hizmelerini vatandaşın ayağına götüren sistemlerin uygulanması ve aksaklıkların giderilmesi faaliyetlerine devam edilecektir.

Kamu sektöründe hasta tedavi hizmetlerinin bir elden idaresinin yurt sağlık hizmetlerinin düzenli ve ekonomik yürütülmesi yönünden daha faydalı olacağına inanıyoruz.

Tedavi kurumlarının standartlarını yükseltecek ve yatak sayısını malî imkânlarımız ölçüsünde artıracağız.

Özel teşebbüsün hastane yapmasını teşvik edici tedbirler almaya ve sağlık sigortasına geniş halk kütlesinin kademeli şekilde katılmasını sağlamaya gayret edeceğiz.

Sağlık hizmetlerinde çalışan hekim ve yardımcı sağlık personeli yeter sayıda değildir. Çeşitli imkânlardan faydalanarak yeter sayı ve nitelikte personel yetiştirilecek ve yurt sathına dengeli bir şekilde dağılmalarını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağız.

Yurt dışından ilâç ithalini, yerli sanayii koruyan bir anlayış içinde düzenleyeceğiz.

Korunmaya muhtaç çocukların, işgücünü kaybeden sakatların ve yaşlıların sosyal durumlarının düzeltilmesi için malî imkânlarımız ölçüsünde gereken tedbirleri alacağız.

Sayın milletvekilleri,

Türk iktisadiyatının kurtuluşunu en az, tarım ve sanayiimiz kadar turizm dâvasının hallinde görmekteyiz.

Turizm endüstrisinin iptidai maddesi olan güneş, deniz, tabiî güzellikler ve tarihi kalıntılar itibarı ile memleketimiz büyük zenginlikler arz etmektedir.

Bütün mesele, bunları işleyerek dünyada her yıl sayıları milyonlarca artan müstehlik kütlelere arz etmekten ibarettir.

Bu itibarla turizm endüstrisini; idari, teknik ve ekonomik üniteleri ile ahenk içinde işleyen yeni bir kuruluşa tevdi etmek kararındayız. Bu müesseseye ait statü süratle hazırlanacak, 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu ile 265 sayılı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Teşkilât Kanununun tadili yoluna gidilecektir.

Bu yeni kuruluş içinde, halen işlemez halde bulunan ve Devlete yük olan Turizm Bankası ile genc iflâs halinde olan Turist Seyahat Anonim Ortaklığı hayatiyet kazanacaklardır.

Mevzuat tedbirleri alarak ve müsbet plânlar hazırlayarak yabancı sermaye piyasasına süratle girmeye çalışacağız. Devletin kredi ve yardım politikasında kütle turizmine cevap veren tesisler tercih edilecektir.

Yurt dışı teşkilâtı memur statüsünden çıkarılarak, turiste seyahatinin her safhasında doğrudan doğruya hizmet eden ticari karakterde bir kuruluş haline getirilecektir. Büyük israflara yol açan büroların adedleri azaltılacaktır.

Tanıtma teşkilâtının faaliyet sahasını turizm mevzuuna inhisar ettirmeye, propaganda malzemesi gerek miktar, gerekse evsaf bakımından üstün bir seviyeye çıkarılmaya çalışılacaktır.

Ele alacağımız büyük projelerden biri; işçilerimizin senelik ücretli izinlerini aileleri ile birlikte geçirebilecekleri tatil köyleri ile plâj siteleri kurmak olacaktır.

Kurulacak bu tesislerin mevsimin muayyen bir kısmında aynı iş kolunda çalışan yabancı işçilere tahsis edilmesi sağlanacaktır. Bu suretle sosyal turizm mevzuunda ciddî bir merhale aşılabileceği gibi döviz temini imkânı da doğmuş olacaktır.

Bu mevzuda işçi sendikaları, özel idare ve belediyelerle işbirliği sağlanacaktır.

Anadolu Ajansının eskimiş ve işlemez halde bulunan statüsü hukuki bir revizyona tabi tutulacak ve Ajans modern habercilik tekniğinin gerektirdiği imkânlara kavuşturulacaktır.

Devlet radyolarının Anayasa hükümlerine aykırı ve millî politika ile çelişmeli ve kamu düzeni bakımından zararlı bir şekilde faaliyette bulunmasını önliyecek tedbirler alınacaktır. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar). Radyo istasyonları takviye edilecektir.

TRT Kurumu Kanununun geçmiş tatbikatından doğan şikâyetler göz önüne alınarak Anayasamızın emrettiği muhtariyetini zedelemeksizin tadili cihetine gidilecektir.

Televizyonun eğitim değeri yüksek bir yayın vasıtası olduğuna inanıyoruz.

Bu sebeple Türkiye'de televizyonu en kısa zamanda gerçekleştirmek kararındayız.

Sayın milletvekilleri,

Gümrükler mevzuatını uluslararası ekonomik, ticari, sosyal ve turistik ilişkilerin seyrine paralel olarak ve günün şart ve icaplarını karşılıyacak şekilde hemen ıslah etmek zaruretine inanıyoruz. Gümrüklerde bekliyen mal mevzuu millî ekonomimizi göz önünde bulundurmak suretiyle kısa zamanda halledilecektir. 33 senelik tatbikatı olan Kaçakçılığın Men ve Takibi hakkındaki Kanunun kifayetli bir hale getirilmesi için vâkı çalışmalar hızlandırılacaktır. Ekonomik, sosyal ve kültürel sebeplere bağlı olan kaçakçılığın önlenmesi hususunda gerekli tedbirler alınacaktır.

Tekel Genel Müdürlüğünün iştigal mevzularının başında gelen ve dış ticaretimizde sağladığı döviz bakımından ehemmiyeti bariz olan tütünün dış satış imkânlarının artırılması ve yeni pazarlar bulunması konularında gerekli çalışmalar yapılacak, iyi tütün istihsali teşvik olunacak, fiyat politikası ile dünya piyasaları rekabeti sağlanacaktır. Bu gayeye ulaşmak üzere, ruhsat usulüne ait hükümleri ihtiva eden (Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu) Yüksek Meclise sunulacaktır.

Evvelki senelerde olduğu gibi Devletin nam ve hesabına destekleme mubayaalarına devam olunacaktır.

Mevcut fabrika kapasiteleri günden güne artan yaş çay yaprağı istihsalini işleme imkânına malik olmadığı cihetle yeniden çay fabrikalarının yapılmasına tevessül olunacak ve 1965 bütçesine tahsisatı konulmuş olan üç yeni çay fabrikası işletmeye açılacak, çay paketleme tesisinin inşaasının ikmaline ve işletmeye açılmasına gayret sarf olunacaktır.

Çayın tarımı ve imalâtı ile meşgul olacak müstakil hüviyetli bir çay müessesesinin kurulması için hazırlanan kanun tasarısı Büyük Meclise sunulacaktır.

İç istihlâkten artan çayların ihracına devam olunacaktır.

Tütün ve yaş çay yaprağı fiyatları, memleket ekonomisinin bünyesi göz önünde bulundurularak, müstahsil emeğinin değerlendirilmesi ön plânda tutulacaktır.

4. Koalisyon Hükümeti tarafından ihalesi yapılan Yozgat Bira Fabrikası inşaatı süratle ikmal edilecektir. (Soldan alkışlar).

Yüce Meclisin sayın üyeleri,

İmar ve iskân işlerimiz, bölge plânlama, şehircilik, konut, yapı malzemesinin ıslahı gibi esaslara dayanan düzenli ve dinamik bir politikaya bağlanacaktır. Bakanlığın araştırma ve koordinasyon temel hizmetleri hem organizasyon, hem de icrai ölçüler çerçevesi içinde geliştirilecek, araştırma sonuçlarının fiiliyata intikalinde ve imar hareketlerinin düzenlenmesinde, yürütülmesinde Bakanlığın inisiyatifi, kontrol ve müessiriyeti temin edilecektir.

Yoksul ve dar gelirli vatandaştan başlıyarak her vatandaşı konut sahibi yapmak veya bu nitelikte ucuz kiralık konutlarda oturtulmalarına çalışılacaktır. Ev yapmak istiyen vatandaşa belirli bir ölçüde para, malzeme ve teknik yardımla destek olmak hususuna itina edilecektir.

Konut dâvasını bu anlayışla ele alarak mesken politikasını tesirli hale getirmek maksadiyle tezelden bir mesken ofisi kurmayı ön görüyoruz.

Gecekondu problemlerini uzun ve kısa vâdeli olmak üzere çeşitli tedbirlerle karşılamak kararındayız. Mevcut gecekonduları hukukileştirmek, elektrik, su, yol, otobüs ve kanalizasyon gibi belediye hizmetlerinden faydalanır hale getirmek hedefimizdir. Bu sebeple, «Gecekonduların Islahı Kanunu» nu süratle Büyük Meclise getireceğiz. Yuva hasreti çeken vatandaşlara ucuz arsa temini ve arsa spekülâsyonunu önlemek maksadiyle «arsa ofisi» kanununun çıkarılmasına gayret edeceğiz.

Tabiî âfetlerden zarar gören vatandaşların zor durumlardan kurtarılmaları gayretlerine hız verilecek, âfetin vukuunda derhal Devletin yardım ve iskân edici kudretinin seferber edilmesine çalışılacaktır.

İller Bankası Teşkilâtının ve gelir kaynaklarının geliştirilmesi ve artırılması, köy ve özel idarelere kredi açılması imkânları temin edilecektir.

Emlâk ve Kredi Bankasının sermayesi hizmet verimi ölçüleri içinde artırılarak mesken politikamızın yapıcı karakterine daha çok hayatiyet verilecektir.

Muhterem milletvekilleri,

Köyden fışkırmayan ve nimetlerini köye götüremiyen bir kalkınmanın mümkün olacağına inanmıyoruz. (Sağ ve soldan sürekli alkışlar

ve bravo sesleri). Köy ve köylü meselesini bir beşeriyet ve medeniyet dâvası telâkki ediyoruz.

Hükümetimiz, köylerimizin sosyal, ekonomik ve teknik yönlerden hızla kalkınarak, lâyık oldukları seviyeye ulaşmalarını, millî ekonomi ile köy ekonomisinin birbirlerini destekleyici hale getirilmesini, milletçe kalkınmamızın temel şartı olarak kabul etmektedir.

Halen % 90'ı yoldan, % 60'ı içme suyundan ve % 98'i elektrikten mahrum bulunan köylerimizin kısa zamanda bu durumdan kurtulmalarını sağlıyacak bütün tedbirleri alacağız. Bu amaca ulaşmak için lüzumlu malzeme, vasıta ve ekipmanın sağlanması yolunda iç ve dış kaynaklardan faydalanılacaktır. (Soldan alkışlar.)

Millî kalkınmamızın, vatandaşların kalkınmayı destekleyici görüş ve davranışlarının geliştirilmesine ve kalkınma gayretlerine katılmalarına bağlı olduğunu benimsiyen bir anlayış içerisinde, demokratik yolla kalkınmanın sağlanması, teşkilâtlanma, üretimi artırıcı her türlü hüner ve bilginin öğretilmesi, boş zamanları ve iş gücünün değerlendirilmesi amaçları ile köy kademelerinde devamlı ve gezici köy el sanatları kursları açılarak halk eğitimine ve toplum kalkınması çalışmalarına gereken önem verilecektir.

Küçük su kaynaklarının geliştirilmesi suretiyle arazi sulamaları çalışmalarına önem verilecektir.

Büyük sulama projeleri dâhilindeki suyun bilgili olarak kullanılması ve zirai gelişmeyi sağlamak üzere sulama developmanı yapılacaktır.

Memleket topraklarını korumak ve değerlendirmek maksadiyle havza ıslahı ve toprak muhafazası çalışmalarına artan hızla devam edilecektir. Münferit ve toplu arazi ıslahı projeleri üzerinde drenaj çalışmaları yapılacaktır.

Toprak ve su kaynaklarının daha iyi değerlendirilebilmesi için kontrollü kredi usulü tatbikine önem verilecektir.

Bu amaçlara ulaşmak, anılan hizmetleri gerçek anlamı ile yürütebilecek güce kavuşmak için köy kalkınması meselelerine, eğitim, uygulama ve işbirliği sorumlulukları ile çözüm yolu bulmak gayreti içine girmiş bulunan Köy İşleri Bakanlığının kuruluş görev ve yetkileri Kanunu ile yeni Köy Kanunu ve diğer mevzuat kısa zamanda Yüksek Meclise sunulacaktır. (Soldan, alkışlar)

Sayın milletvekilleri,

Tabiî kaynaklarımızın en rasyonel şekilde işletilebilmesi için; çiftçinin ve köylünün toprağiyle olan hukukî münasebetlerinin düzenlenmesi, kesinliğe ve açıklığa kavuşturulması lâzımdır.

Zirai reformun ve toprağa ilişkin her türlü teşebbüsün temel hizmeti ve öteden beri devam edegelen ihtilâfların çözüm yolu, tapulama ve kadastro faaliyetinin en kısa zamanda bitirilmesine bağlıdır. Bu itibarla tapulama ve kadastro faaliyetleri üzerinde artan bir hassasiyetle duracağız.

Toprak politikamızın hedefi; tarımda topyekûn üretimin artırılması, modern işletmecilik esaslarına uygun şekilde toprak rejiminin düzenlenmesi, köylümüzün, toprağa kavuşturulmasıdır. Ancak köylünün sadece kuru toprağa kavuşturulmasiyle iktifa etmemek gerekir. Çiftçinin kendine verilmiş olan toprağı işleyip geçimini sağlıyabilmesi için, ucuz kredi, alet ve edevat ve diğer vasıtalarla teçhiz edilmesi gerekir.

Geleneksel zirai ihraç maddelerimizin yanında dünya piyasalarında rağbet görebilecek olan yeni tarım maddelerinin istihsal ve ihracatını teşvik etmeyi lüzumlu bulmaktayız.

Zirai araştırma ve zirai yayım teşkilâtı çiftçinin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verecek şekilde düzenlenecek ve kuvvetlendirilecektir.

Türk köylüsünün modern tarım alet ve makinaları maksada uygun, yeter sayıda ve ucuz olarak sağlanacak, bunların memleketimizde imaline önem verilecek ve çiftçimizin bölgelere ve ekolojik şartlara uygun iyi tohumluk, gübre yüksek vasıflı damızlık, mücadele ilâç ve malzemeleri ile donatılması sağlanacaktır.

Hayvancılık politikamızın esasını; hayvanlarımızın hastalıkları ile mücadele, ıslah ve uygun besleme suretiyle birim veriminin yükseltilmesi, zayiatın önlenmesi, iyi kalitede ve bol miktarda hayvani mahsul üretiminin sağlanarak milletçe beslenmemizin düzeltilmesi ve hızla artan nüfusumuzun ilâve gıda ihtiyacının karşılanması, dolayısiyle üreticinin hayat seviyesinin yükseltilmesi, dış pazarlardaki talep se-

bebiyle ihracatımızı artırarak döviz kaynaklarımızın geliştirilmesi, sanayiimizin muhtaç bulunduğu çeşitli hayvansal hammaddelerinin yurt içinden karşılanması teşkil eder.

Bol ve iyi kaliteli mahsul elde edilmesi ve hayvan birimi başına verimin artırılması maksadiyle yurdun çeşitli iklim, zirai karakter ve ekonomik şartlarına uygun bir hayvan ıslah ve üretim programı tatbik edilecek ve bu maksatla araştırma ve ıslah çalışmalarına hız verilecek, Devlet ve özel sektöre ait hayvancılık müesseseleri ihtiyacı karşılıyacak şekilde geliştirilecektir. Bilhassa hayvancılığın ıslahında suni tohumlamanın geliştirilmesi ve genişletilmesine ayrıca önem verilecektir.

Hayvanlarımızın teknik esaslara göre beslenmelerini temin için yem sanayiinin geliştirilmesini zorunlu görmekteyiz. Bu maksatla yem fabrikalarının sayısı ihtiyacı karşılıyacak şekilde çoğaltılacaktır.

İstihsalin artırılmasında ve artan istihsalin değerlendirilmesinde ziraat sanayii büyük bir önem taşımaktadır. Bu sanayiin geliştirilmesi için lüzumlu her türlü tedbirler alınacaktır.

Süt Endüstrisi Kurumu eliyle millî gelir ve halkımızın beslenmesinde mühim bir yeri olan süt ürünümüzün değerlendirilmesi ve geliştirilmesini sağlamak için özel sektör teşvik edilecek, ona önderlik yapılacak ve bu maksatla memleketin en uygun bölgelerinde örnek süt işletme tesisleri kurulacaktır.

Yünlü dokuma sanayiimizin ihtiyacı olan ince yapağının yurt içinden temini maksadiyle geniş bir merinoslaştırma projesi ile tiftikçiliğimizin geliştirilmesi için lüzumlu projeler uygulanacaktır.

Geçimini geniş ölçüde hayvancılığa bağlamış bulunan bölgeler öncelikle ele alınacak, hayvancılığın bu bölgelerde geliştirilmesi sağlanacaktır. Köylünün ve yetiştiricinin malını en uygun fiyatla değerlendirmek gayesiyle hayvan borsaları ve pazarlarının kurulması üzerinde durulacaktır. Doğu ve Güney - Doğu sınırlarımızda hayvan değerinin düşmemesi için hayvan pazarlarının kurulmasını faydalı görmekteyiz.

Sayın milletvekilleri,

Halen büyük miktarda döviz harcanarak dışardan ithal edilen gübre yerine memleketimizdeki suni gübre istihsalini çoğaltmak. Köylümüzün önümüzdeki yıllarda süratle artacak olan suni gübre ihtiyacını karşılıyabilmek için, memleketimizin çeşitli yerlerinde mütaaddit suni gübre fabrikası kurulması için gerekeni yapmak, çiftçinin bol ve ucuz suni gübre bulabilmesi için tahditleri kaldırmak ve uygulanmakta olan fiyat politikasına son vermek başlıca düşüncemizdir.

Bütün dünyada uygulandığı gibi, çiftçinin gelirinde istikrarı sağlamak, fiyat dalgalanmalarına mâni olarak üretimi artırmak ve alın teriyle, emeği değerlendirmek için müstahsılın iç tüketim, ihracat ve sanayi mevzuu zirai mahsullerinin asgari bir fiyattan aşağı satılmasına imkân verilmiyecektir.

Toprak Mahsulleri Ofisi, Tariş, Fiskobirlik, Çukobirlik gibi pazarlama müesseseleri takviye edilecek, mahsulün değerlendirilmesinde daha yetkili hale sokulacaktır.

Tarım kredisi, Türk köylüsünü kalkındırmanın en önemli vasıtalarından biridir. Çiftçimiz halen Ziraat Bankasına ağır şekilde borçlandırılmış durumdadır. Bunda, kredinin yeteri hacımda dağıtılmamasiyle, kullanış yerlerinin iyi murakabe edilmeyişinin büyük rolü vardır. Bu sebeple köylümüz borcunu ödiyebilmek için, çok defa mahsulünü, yok pahasına satmakta, borç yükü, bu yüzden büsbütün artmaktadır. Banka, bu borcu tahsil ederken köylüye ve bankanın uzun vâdeli menfaatlerine, en uygun bir sistem takibedilecektir. Borçların ödeme zamanları, köylünün mahsulünü satış zamanlariyle ayarlanacaktır. (Soldan, alkışlar)

Ziraat Bankamızda halen, denenmekte olan kontrollü kredi usulleri teşmil edilecek, kredi konusu, yeniden düzenlenecek, köylümüzün, çevirme, donatım ve uzun vâdeli yatırım kredilerine olan ihtiyaçları yeterli bir şekilde temin edilecektir. Tarım kooperatifleri geliştirilecek ve yayılacaktır. Düşük olan arazi baremleri ve çoğu henüz tapuya bağlanmamış olan tarlalar yeniden düzenlenerek köylüyü uzun zaman işgal eden muameleler basitleştirilecek, süratli ve kolay sonuç veren usuller uygulanacaktır.

Yüce Meclisin sayın üyeleri,

Anayasamızın teminatı altında bulunan ormanlarımızın bir taraftan korunması, geliştirilmesi ve bakımını sağlarken, diğer taraftan, ilmin ve tekniğin icaplarına uygun olarak orman-

larımızı işleterek memleketin muhtacolduğu kereste ihtiyacını karşılamak kararındayız.

Orman içinde yaşıyan köylülerimizin yaşayış seviyelerinin yükseltmek zorundayız. Bu maksatla, ormanlarımızda birikmiş yaşlı ağaç servetini süratle kıymetlendirerek orman içi köylülere yeni iş sahalarının açılmasını temin edeceğiz.

Her nevi orman işinin orman içi köylüsüne gördürülmesini titizlikle takibedeceğiz. Orman köylüsünün eğitilmesi hususuna önem vereceğiz.

Halk - orman münasebetinin düzeltilmesi çalışmalarını daha etkili hale getireceğiz. Halka orman ve ormancıyı sevdirerek ormanlarımızın daha iyi korunabileceğine inanıyoruz.

Ormancılık çalışmalarımızda orman yolları, erozyon, ağaçlandırma, bozuk ormanları imar çalışmalarına hız verilecektir.

Sayın milletvekilleri,

Memleketimizde, balıkçılık ve diğer su ürünlerini, hem artan iç istiklâki karşılıyan, hem de önemli bir ihracat konusu olan, bir kaynak olarak mütalâa ediyoruz. Su ürünlerimizin modern işletmecilik esaslarına göre değerlendirilmesini, bu tabiî kaynakların tahribedilmesine yol açan, trol ve saire gibi zararlı avlanma usulleriyle istismar edilmemesini teminat altına alacak müeyyideler getireceğiz. Bu cümleden olarak Su Ürünleri Kanununu süratle çıkaracağız.

Sahil, kasaba ve köylerinde geçimini balıkçılıktan temin eden vatandaşlara tekne ve ağ gibi balıkçılık malzemesinin temin edilebilmesi için kredi ve ithalât gibi vasıtalarla yardım edeceğiz. Soğuk hava depolarının ve ulaştırma araçlarının temin edilmesi suretiyle su ürünlerimizin hem iç payasalarda, hem de ihraç piyasalarında değerlendirilebilmesi için kooperatifleşmeyi teşvik edecek ve gereken Devlet yardımlarını sağlıyacağız. Su ürünlerimizin, fennî usullerle işlenmesini ve konservecilik sanayiinin geliştirilmesini temin edecek kredi ve teknik yardım imkânlarını artıracağız.

Bütün bu tedbirlere muvazi olarak çiftçiye daha faydalı olabilmek gayesiyle Bakanlık teşkilâtının yeniden düzenlenmesi faaliyetleri hızlandırılacaktır.

Muhterem milletvekilleri,

Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi için gerekli etüt ve projelerin hazırlanması ve bunların toplum yararına kullanılmasına devam edilecektir. Bu faaliyetlerde, özel sektör yatırım ve faaliyetlerinin desteklenmesi hiçbir zaman gözden uzak tutulmıyacaktır.

Türkiye yağışlarının mevsimlere göre dağılışı, düşen bütün suyun depo edilmesini icabettirmektedir. Memleketimizin bu hususiyeti ehemmiyetle göz önünde tutulacak ve gereken tedbirler alınacaktır.

Türkiyemizin süratle artan nüfusunun beslenmesi, giydirilmesi ve tediye muvazenesine birinci derecede tesir eden zirai istihsalin arttırılması kaçınılmaz bir zarurettir. Bu ise ancak sulama ile elde edilebilir. Bütün imkânlarımızı kullanmak suretiyle bu hedefe varmaya uğraşacağız. Bu projeler içinde taşkın zararlarının önlenmesi imkânını verenlerle elektrik istihsaline yarıyanlara öncelik verilecektir.

Plânların ve projelerin güvenilir donelere istinadettirilmesine dikkat edilecektir. Evvelce yapılmasına geçilmiş projelerin süratle ikmaline ve biran evvel istihsale geçilmesine önem verilecektir. Projelerden yararlananların güçlerinden her sahada faydalanmak göz önünde tutulacaktır.

Yeniden ele alınacak projelerin tamam olması, istihsalin içte ve dışta satış imkânlarının bulunması, geri kalmış bölgelerin kalkındırılmasına yardım edilmesi gibi esaslar göz önünde tutulmak suretiyle seçilecektir.

Son yıllarda meskûn mahallerin içme, kullanma, endüstri suyu temini meselesi büyük bir önem kazanmıştır. Bunların zamanında ele alınması, genel iskân, sağlık gibi memleketimizin anadâvalarına hizmet etmektedir. Bu hususlarda ilgili kurumlar, mahallî teşkilâtla işbirliği yapacağız ve gerekli koordinasyonu da sağlıyacağız.

İstihsal mallarının depolanması, tüketim merkezlerine gönderilmesinde de işbirliğine önem verilecektir.

Küçük sulama işlerinde mahallî teşekküllere teknik yardımda bulunmaya devam edeceğiz. Bu tesislerin finansmanına iştirak ve işletmelerinden faydalananlar tarafından iştirakine önem vereceğiz ve bu gibi tesislere öncelik tanıyacağız.

Su kaynaklarının inkişafında ele alınan projelerin, ulaştırma, balıkçılık, avcılık ve turistik yönlerden de değerlendirilmesine önem vereceğiz.

Su kaynaklarının inkişafı için gerekli dış finansmanın temini işine önem verilecektir.

Mevcut teşkilâtın daha süratli ve ucuz hizmet yapan bir hale getirilmesi ilk hedeftir. Teknik elemanı çalıştığı müesseseye bağlıyan ve ihtisaslaşmasını mümkün kılan bir vasatın yaratılmasına önem verilecektir.

Devlet yatırımlarının süratle yerine getirilmesi bakımından anaunsur olan mütaahhitlik müessesesinin geliştirilmesine çalışılacaktır.

Muhterem milletvekilleri,

Memleketin sanayileşmesinin anamaddesini teşkil eden elektrik enerjisi politikasının esası, istikrar ve emniyet olacaktır. Bu arada elektrik enerjisi tarifeleri gözden geçirilecek ve ucuz elektrik istiyen sanayi kollarının, bu tarifelerin tesbitinde durumu göz önünde tutulacaktır.

Zengin olan su potansiyelimizden elektrik istihsalinde faydalanmak esastır. Bu faydalanmada taşkınların önlenmesi, sulama suyu toplanması imkânları veren projelere öncelik verilecektir.

Memleketin muhtelif bölgelerinde birbirleriyle irtibatsız santraller yerine daima, büyük kapasiteli bölge santralleri inşası cihetine gidilecek ve bu santrallerin birbirlerine yüksek gerilimli enerji nakil hatları ile irtibatlandırılması sağlanacaktır.

Münferit projeler yerine enterkonnekte sistemin genişletilmesi esas olarak alınacaktır. Ancak sistemin kısa zamanda gidemiyeceği yerlerdeki elektrik ihtiyaçları için ileride sisteme bağlanabilecek nitelikteki termik ve hidrolik santraller de inşa olunacaktır.

Mahdut olan termik enerji kaynaklarımızın rasyonel bir şekilde kullanılması şarttır. Bu sebeple, katı yakıtın ticari kıymeti olmıyanlarla linyitlerimiz ve petrol artıklarının kullanılmasına önem verilecektir.

Elektrik enerjisinin üretim, nakil, dağıtım ve tüketimi ile ilgili sanayi kollarının memleket içinde yerleşmesine çalışılacaktır. Bu mevzuda özel teşebbüs ile işbirliği veya onun desteklenmesi anaprensibimiz olacaktır.

Birinci Beş Yıllık Plânın finansmanında karşılaşılan en mühim problem, yeteri kadar ve istenilen evsafta proje bulunmaması olmuştur. Etüt ve proje ihzarı uzun çalışma istiyen bir karakterde olduğundan bu imkânları kullanan teşekküllerin imkânları artırılacaktır.

Yatırımcı müesseseler arasında gerekli koordinasyonun sağlanması için yıllık programların tek elden hazırlanmasına önem verilecek, projelerin programa girmesinden sonra çalışmaların sebebolduğu gecikmelerin önlenmesine çalışılacaktır.

Dış kredi teminine ve karşılıklı müzakerelerin çabuklaştırılmasına çalışılacaktır.

Hazinece karşılanması derpiş olunan yatırımın ödemeleri; miktar ve zaman olarak projenin isteğine uygun hale getirilecektir.

Plân ve programa alınmış bulunan bir tesisin finansmanı (İcra mercii düşünülmeden) sağlanacaktır.

Yatırımların tahakkuku için yatırımcı dairelerde gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

Nükleer enerjiden ne zaman ve nasıl faydalanılacağı çalışmalarına titizlikle devam olunacaktır.

Memleketimizin ekonomik ve sosyal kalkınmasının belkemiğini teşkil eden 5 Yıllık Plânda ismen zikredilmiş bulunan Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralinin zamanında servise sokulmasına bilhassa önem verilecektir.

Yine memleket elektrifikasyonunun mühim projelerinden birisi olan Gökçekaya Barajının servise girmesi tarihi ciddî olarak takibolunacak ve gecikeceği anlaşıldığı takdirde gerekli tedbirlere tevessül olunacaktır.

Köylerimizin elektriklendirilmesine önem verilecek, elektriğin zirai istihsalin değerlendirilmesinde ve istihsalin artırılmasında kullanılması çareleri araştırılacaktır.

Muhterem Milletvekilleri,

Dış politika alanında Hükümetimizin gerçekleştirmeye çalışılacağı başlıca hedefler, memleketimizin güvenliğini sağlam esaslara dayandırmak, Türkiye'nin barışı koruma gayretlerine ve milletlerarası iş birliğine faal bir şekilde katılmasını sağlamak ve itibar edilen, iş birliği aranan bir Devlet olarak milletlerarası ilişkilerinin çerçevesini daha da genişletmek, dış politikamızın memleketimizin ekonomik kalkınma gayretlerine yardımcı olmasına dikkat etmek ve nihayet millî dâvamız olan Kıbrıs meselesini bütün ilgili taraf-

ların meşru hak ve menfaatlerini ihlâl etmeden Türkiye'nin hak ve menfaatlerini de behemehal koruyacak bir çözüm şekline bağlamak olacaktır. (Soldan, alkışlar.)

Dış siyasetimizde Atatürk'ün çizdiği esaslardan daima mülhem olacağız. Atatürk, sadece sözleri ile değil fakat aynı zamanda icraatı ile de hangi prensiplerden hareket edilmesi gerektiğini tereddüde mahal bırakmıyacak şekilde göstermiştir. Milletlerin gerçek iç huzurlarının ancak dünya çapında istikrarlı bir barışla teminat altına alınabileceğini göz önünde bulundurmak; Türkiye'nin yüksek millî menfaatlerini, diğer memleketlerin menfaatleri ile bağdaşacak şekilde korumak ve idame ettirmek; her şeyden evvel Türkiye'nin kendi savunma gücüne itimadetmek, fakat kolektif güvenlik tedbirleri ile milletlerarası barış ve güvenliği kuvvetlendirmek; bütün dünya milletlerinin bağımsızlığa ve egemenliğe kavuşmalarını desteklemek; bütün dünya milletlerinin en yüksek medeniyet seviyesine ulaşmak yolundaki çabalarında Türkiye'ye mümtaz bir mevki sağlamak; bütün komşularla karşılıklı itimada ve hak eşitliğine müstenit münasebetler tesis etmek; Atatürk'ün her zaman titizlikle üzerinde durduğu ve dış siyasette rehber olarak tesbit ettiği umdeler olmuştur. Dünya şartlarının o zamandan beri birçok istihaleler geçirmiş olmasına rağmen, bu umdelerin bugün de Türkiye'nin hayati menfaatlerine uygun bulunduğuna mutlak surette kaaniiz.

Dış siyasetimizin hedefi Türkiye'nin bir kül halinde uzun vâdeli millî menfaatlerini korumak olduğuna göre, bu siyasetin bütün milletin desteğine mazhar olacak bir nitelik taşıması lüzumuna inanıyoruz. Bu siyasetin ancak, millî birlik ve dayanışmaya istinadettiği takdirde başarılı olabileceğini müdrik bulunan Hükümetimiz, icraatında bu temel görüşe daima ve titizlikle bağlı kalacaktır.

Dış politikaya istikamet verirken, bir yandan bu temel prensiplere riayet etmek, diğer yandan bugünkü milletlerarası realiteleri kaale almak zaruri olacaktır. Âdil bir barışı gerçekleştireceği ve koruyacağına inandığımız Birleşmiş Milletler Teşkilâtının, devletlerin siyasetlerindeki çelişmeler yüzünden dünya çapında kendisine düşen bu görevi lâyıkı veçhile yerine getirdiğini söylemek maalesef henüz mümkün değildir. Bununla beraber, biz nispî ölçüde de olsa Birleşmiş Milletlerin önemli bir rol ifa ettiğine kaani bulunuyoruz. Bunun içindir ki, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının elindeki bütün imkânlar nisbetinde, dünya sulhünü tehdit eden vahim buhranları yatıştırmak ve onların yayılmasını önlemek yolundaki müsmir gayretlerini desteklediğimiz gibi, bu teşkilâtın tedricen daha geniş ve verimli bir şekilde dünyada hukuk ve adalete ve samimi iş birliğine müstenit bir barış ve ahengin tesisine hâdim olmasını da temenni ediyoruz. Türkiye, esasen kendi barış, adalet ve iş birliği anlayışına uygun olan Birleşmiş Milletler Yasasındaki prensiplere sadıktır ve siyasetinde bu prensiplere ve milletlerarası hukuka uygun hareket etmeyi şiar edinen bir memleket olarak kalacaktır. (Soldan, alkışlar.)

Bugün dünyada barışı tehdit eden en önemli unsurlardan biri hızla devam etmekte olan silâhlanma yarışıdır. Bu yarışın durması ve büyük küçük bütün devletlerin güvenliğini sağlam esaslara raptedecek şekilde silâhsızlanmanın tedrici safhalar içerisinde gerçekleştirilmesi yolundaki bütün gayretleri kuvvetle destekliyeceğiz. Ancak, memleketimizin güvenliğini bugünkü şartlar altında teminat altında tutmak zarureti aşikârdır. Başta silâh teknolojisi olmak üzere çeşitli alanlarda vukubulan gelişmeler, güvenlik probleminin münferit bir şekilde halledilmesine dün olduğu gibi bugün de imkân vermemektedir. Bu sebeple, müşterek güvenlik mefhumu bütün önemini muhafaza etmektedir. Birleşmiş milletler çerçevesinde bütün insanlığın özlediği evrensel bir güvenlik sistemi sağlanmadıkça, memleketlerin güvenliklerini bölgesel çerçeve içinde teminat altında tutmaya çalışmaları tabiîdir. Coğrafi ve stratejik bakımdan işgal ettiği önemli mevki itibariyle, Türkiye, emniyetini kolektif bir sistem içinde âzami teminata kavuşturmaya mecburdur. Sırf tedafüi maksatlar güden NATO ve CENTO ittifaklarına üye olmamız bu anasebeplere istinadetmektedir. Bu ittifaklar çerçevesinde karşılıklı dayanışma ve halk eşitliği zihniyeti dairesinde yapıcı işbirliğine devam edilecektir.

Türkiye, başka alanlarda da birçok bölgesel vasıfta teşekkülün üyesi bulunmaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtının ve Avrupa Konseyinin üyesi bulunuyoruz. Avrupa Ekonomik Topluluğunun ortak üyesiyiz. İran ve Pakistan ile «Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği» Teşkilâtını kurmuş bulunuyoruz. Bütün bu te-

şekküllerin faaliyetlerine yapıcı bir şekilde katılmaya ve bunlar içindeki işbirliğini karşılıklı bir tesanüt zihniyeti içinde geliştirmeye mecburuz.

Türkiye'nin muhtelif bölgesel anlaşmalara dâhil olması, dış siyasetinde zümreci bir görüşle hareket edeceği mânasına gelemez. Son yıllarda vukubulan milletlerarası gelişmelerin mütebariz vasfı, mahiyeti ne olursa olsun munhasır blok mefhumunun dünya realitelerine uygun düşmediğinin anlaşılmış olmasıdır. Bir ittifaka veya bir ideolojiye bağlı olmak, başka bir ittifaka veya ideolojiye mensubolan veya bugün ekseriyeti teşkil eden tarafsız memleketlerle münasebetlerin geliştirilmesine mâni değildir. Bilâkis, bütün memleketlerarasında münasebetlerin ve işbirliğinin artması, gerginliğin azalmasına ve barışı takviye edecek karşılıklı bir itimat havasının doğmasına yardım etmektedir. Bu zihniyetle, Türkiye'nin bütün devletlerle âzami ölçüde ilişkilerini artırmasının her bakımdan faydalı olacağına inanmaktayız ve bu inanç bu alandaki icraatımızda bize rehber olacaktır.

Burada şunu ifade etmek isterim ki, Türkiye'nin gerek çok taraflı teşekküllerde menfaatlerini en verimli bir şekilde sağlamak, gerek ikili münasebetlerimizin her gün gelişmekte olan icaplarını lâyıki veçhile yerine getirebilmek için Dışişleri Teşkilâtının personel, maddi imkânlar ve teçhizat ile takviye edilmesi hususunda Hükümetimiz kararlıdır. Dış münasebetlerde çeşitli Devlet resmî organlarının faaliyetlerinin en verimli şekilde ve yeknesak bir sistem dairesinde yürütülmesini sağlamak için de Hükümetimiz gerekli mevzuat değişikliklerini müşahhas teklifler halinde Yüksek Meclise sunacaktır.

Türkiye'nin dış politikasının anahatlarını ve çok taraflı ilişkilerini bu şekilde tahlil ettikten sonra, ikili münasebetlerimizde dikkat edeceğimiz hususları da kısaca belirtmek isterim.

Birleşik Amerika, Kanada ve Batı - Avrupa memleketleri ile münasebetlerimiz yakın bir dostluk ve işbirliğine dayanmaktadır. Bu devletlerin büyük bir kısmı ile ekonomik kalkınmamız için Türkiye'ye yardım konsorsiyomu içinde verimli bir işbirliği yapmaktayız. Bir kısmı ise, ortak - üye olduğumuz Avrupa Ekonomik Topluluğunu vücuda getirmektedir. Bütün bu devletler ile çeşitli bağlarımız dolayısiyle onlarla ilişkilerimizi en ileri seviyede tutmaya çalışacağımız tabiîdir.

Bağımsızlığa ve toprak bütünlüğüne saygı, hak eşitliği ve ademi müdahale prensipleri dairesinde komşu devletlerle iyi geçinmek, işbirliğini geliştirmek, bölgemizde gerginliğe ve ihtilâflara yol açacak durumları önlemek dış siyasetimizde önem atfettiğimiz umdelerdir. Bu prensipler dairesinde komşusu Sovyetler Birliği ile iyi komşuluk münasebetleri idame ettirmek arzusunu Türkiye daima beslemiştir. Bu itibarla, iki memleket arasındaki münasebetlerdeki müspet gelişmeyi memnuniyetle kaydediyoruz. Biz, bu esaslar çerçevesinde Sovyetler Birliği ile iyi komşuluk münasebetlerinin idamesine ve gelişmesine ehemmiyet atfediyoruz ve buna gayret edeceğiz.

Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında iyi komşuluk zihniyeti içinde münasebetlerin devamlı surette gelişmesi Türkiye'nin ve Sovyetler Birliğinin menfaatlerine uygun olacağı gibi, bölgemizin ve dünya barışının tarsinini kolaylaştıracaktır.

Balkan memleketleri ile münasebetlerimizde memnuniyetimizi mucibolacak bir tarzda müspet gelişmeler kaydedilmiştir. Önümüzdeki senelerde bu münasebetlerin daha da gelişmesi, itina edeceğimiz bir husus olacaktır.

Orta - Doğu'daki ve Magrip'teki kardeş Arap ve Müslüman memleketleri ile her türlü şüphe ve tereddütten uzak, hakiki ve yakın bir dostluk kurmak ve çeşitli sahalarda verimli bir işbirliğini gerçekleştirmek başlıca amaçlarımızdan biri olacaktır. (Soldan alkışlar)

Bütün Arap memleketleri ile gelişen münasebetlerimiz çerçevesinde, diplomatik temsilciliklerin bu memleketlerin hepsinde karşılıklı olarak en yüksek seviyeye ulaşmış olmasını memnuniyetle karşılıyor ve olumlu bir adım telâkki ediyoruz. Arap memleketleri, meşru dâvalarında Türkiye'nin anlayış ve desteğine güvenebilirler. (Soldan alkışlar.)

Hükümetimiz bütün Asya - Afrika memleketleri ile de münasebetlerini geliştirmek gayesini güdecektir. Türk Milleti bağımsızlık mücadelesinin ilk örneğini vermiş bir millet olarak bu iki kıtadaki ülkelerin bağımsızlığa kavuşmalarını derin bir sevinçle karşılamıştır. Hükümetimiz müstemlekeciliğin tamamen tasfiye edilmesini ve insan hakları ve haysiyeti ile bağ-

daşamıyacak olan ırk ayırımının ortadan kaldırılmasını kuvvetle desteklemektedir. Bütün Asya - Afrika memleketleri ile Birleşmiş Milletler Yasası ve Bandung Konferansı prensiplerine sadık olarak dostluk münasebetlerini kuvvetlendirmeye çalışacağız. Dünyada hürriyet, demokrasi, bağımsızlık, iktisadi gelişme ve siyasi ilerleme alanında ciddî gayretler gösteren yeni ülkelere Türkiye'nin tecrübelerini, düşüncelerini tanıtmanın Dünya barışına ve genel gelişmeye büyük hizmeti olacağına inanıyoruz. (Soldan, alkışlar)

Ananevi dostluk ve kardeşlik rabıtaları ile bağlı bulunduğumuz Afganistan, İran ve Pakistan ile münasebetlerimiz özel bir yakınlık arz etmektedir. Müttefiklerimiz olan İran ve Pakistan memleketimize karşı gerçek dostluklarını göstermişlerdir. Türk Milleti de onlara karşı duyduğu kardeşlik hislerinin delilini vermiştir. Bu iki memleket ile bağlarımızı gittikçe sıklaştırmak için âzami gayreti sarf etmemizden daha tabiî bir şey olamaz. (Soldan, alkışlar) Bulunduğu bölgede önemli bir mevkii olan Afganistan ile ananevi ilişkilerimizin kardeşlik ve karşılıklı yardım zihniyeti içinde daha da gelişmesine büyük bir önem ve değer atfetmekteyiz. (Soldan, alkışlar)

Uzak Doğuda ve Dünyada gittikçe daha önemli bir mevki işgal eden Japonya ile ekonomik, politik, kültürel her alanda münasebetlerimizin arzulanan yüksek seviyeye çıkarılmasına çalışılacaktır.

Lâtin Amerika memleketleri ile ananevi olarak iyi münasebetlerimiz mevcuttur. Bu memleketlerin Birleşmiş Milletlerde Dünya barışı yararına sarf ettikleri yapıcı gayretleri takdirle karşılıyoruz ve kendileriyle temas ve ilişkilerimizi artırmak arzusunu besliyeruz.

En büyük millî dâvamız olan Kıbrıs meselesinin, Türkiye'nin ve Kıbrıs'taki kahraman soydaşlarımızın hak ve menfaatlerine uygun bir şekilde halledilmesi Hükümetimizin değişmez hedefidir. (Soldan, alkışlar) İhtilâfın tatminkâr ve nihai bir şekilde çözümlenmesinin zorluklarını takdir etmekteyiz. Gerçekten, bütün ilgili taraflarca milletlerarası andlaşmalara saygı gösterilmediği, insan hakları gereği gibi korunmadığı, bölge barışına değer veren bir zihniyet ile hareket edilmediği müddetçe, Kıbrıs meselesi vahîm ihtilâflara yol açabilecek bir buhran mahiyetini muhafaza edecektir. Türkiye bu ihtilâfların önlenmesini ve bölge barışının korunmasını samimiyetle arzu ettiği içindir ki, Kıbrıs meselesinin müzakere yolu ile ve ilgili tarafların anlaşmaları suretiyle çözümlenmesini daima tercih etmiştir. Ancak, barışın korunmasının sadece bizim elimizde olmadığı hakikatini görmek gerekir. Türk Cemaatine müteveccih yeni baskı ve tecavüzlere karşı müsamaha göstermemekte devam edeceğimize ve meselenin olup bittilerle tasfiyesine asla razı olamıyacağımıza dair değişmez kararımızı tekrar açıkça belirtmeyi lüzumlu bulmaktayız. (Bravo, sesleri ve alkışlar) Müstemlekeciliğin sona erdiği bir devrede Türkiye'nin Kıbrıs'taki Türk Cemaatinin tekrar kolonize edilmesine göz yumması hiçbir zaman düşünülemez. (Bravo, sesleri ve alkışlar)

Zürih ve Londra Andlaşmalarının tesis ettiği statü malûmdur. Kıbrıs meselesinin aynı zamanda Lozan Andlaşması ile Türkiye ve Yunanistan arasında Akdeniz'de tahakkuk etmiş olan muvazenenin bir unsuru olduğu ve muvazenenin ihlâl edilmemesi gerektiği de bir vakıadır. Türkiye Kıbrıs meselesinde âdil bir çözüm şekline varılması gayesiyle Türkiye ile Yunanistan'ın müştereken hareket etmelerini daima tervicetmiştir. Geçen Mayıs ayında iki memleket arasında müzakerelerin başlaması, Yunanistan'ın artık Kıbrıs meselesinde yapıcı bir zihniyetle bir hal tarzını bizimle birlikte aramaya koyulacağı ümidini hâsıl etmiştir. Biz Kıbrıs meselesinin barış yolu ile halledilebilmesi için her iki memleketin de bu yapıcı ve realitelere uygun tutuma tam değerini vermelerinin bizzat kendilerinin ve Ada'daki iki millî cemaatin hakiki menfaatlerinin iktizası olduğuna samimiyetle kaaniiz.

Diğer taraftan, bütün hakikatler çiğnenerek Türkiye'ye karşı son zamanlarda girişilmiş olan tezvir ve kötüleme kampanyasını yalnız teessüfe şayan değil, aynı zamanda tehlikeli bir hareket tarzı olarak da mütalâa etmekteyiz. (Soldan, alkışlar)

Asırlar boyunca mazlumlara melce teşkil etmiş olan ve dini tesamühün en bâriz örneğini tarihe tescil ettirmiş bulunan memleketimizin prestijinin bu kabîl iftiralarla gölgelenebileceğini sananlar her halde büyük bir gaflet içinde ol-

duklarını hatırlamalıdırlar. Türkiye tarihinden kendisine mevdu ve üzerinde titizlikle durmayı şeref addettiği bu hasletlerine her kim tarafından olursa olsun gölge düşürülmesine ve bu hususlaki yüksek vazife ve mesuliyet şuurunun söz konusu edilmesine müsaade edemez. (Bravo, sesleri ve alkışlar)

Hiçbir tefrik yapılmaksızın bütün Türk vatandaşlarının Anayasamızın ve kanunlarımızın teminatı altında bulundukları ve hürriyet içinde yaşamakta oldukları bir gerçektir. Bu teminata ve hürriyetlere Hükümetimizin hürmet ve riayet edileceğinden şüphe edilemez.

Kıbrıs meselesi yakında Birleşmiş Milletlerde görüşülecektir. Hükümetimiz Türkiye'nin Kıbrıs meselesindeki görüşünün ve tutumunun Birleşmiş Milletler Yasasının prensiplerine uygun bulunduğundan emindir ve müzakerelere bu zihniyet ile katılacaktır.

Hükümetimizin dış politika alanındaki müstakbel tutumuna mütaallik mâruzatımı tamamlarken, dış politikanın ayrılmaz bir cüzü olarak telâkki etiğimiz dış ekonomik münasebetlerimiz hakkındaki görüşlerimizi de açıklamak isterim.

Dış iktisadi münasebetlerimizde Hükümetimizin ana hedefi, memleketimizin kalkınmasının en kısa zamanda ve en müsait şekilde gerçekleştirilmesine mâtuf imkânların temini olacaktır.

Bu maksatla, Hükümetimiz, bir yandan kalkınmamız için gerekli dış yardımların sağlanmasına en büyük dikkati gösterirken, diğer taraftan bütün devletlerle ticari mübadelelerin devamlı şekilde artırılması ve ticari münasebette bulunulan memleket ve bölgelerin genişletilmesi üzerinde hassasiyetle duracak, memleketin kendi öz döviz gelirlerinin artırılmasını mümkün kılan sahalara devamlı öncelik verecek ve bu şekilde dış yardıma olan ihtiyacımızın gün geçtikçe azalması hedefinin behemahal tahakkukuna çalışacaktır.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansının kabul ettiği genel prensiplere uygun bir şekilde, bölgesel anlaşmaların kalkınma halindeki memleketler için ciddî faydalar temin edeceğine inanıyoruz.

Memleketimiz bu mahiyette olan iki anlaşmaya dâhildir. Birisi, İran ve Pakistan ile birlikte kurduğumuz Bölgesel İşbirliği Anlaşmasıdır. Bu anlaşmanın üç memleketin de ekonomik kalkınmalarına yardımcı olacak şekilde işlemesini temine devamlı gayret sarf edeceğiz.

Üzerinde büyük ehemmiyetle durduğumuz diğer bir anlaşma da Avrupa Ekonomik Topluluğu ile imza ettiğimiz Ortaklık Anlaşmasıdır. Filhakika, iktisadi ve ticari önemli ilişkilere sahiboldığumuz Avrupa Ekonomik Topluluğu ile akdettiğimiz Ortaklık Anlaşmasını, mahiyeti ve güttüğü hedefler itibarı ile ekonomik gelişmemizin olumlu yönde süratlenmesini sağlıyacak bir unsur telâkki etmekteyiz.

Anlaşmanın öngördüğü iktisadi entegrasyon hedefine doğru ilerliyebilmemiz, evvelemirde ekonomimizi gelişmiş Avrupa ülkeleri ile belirli bir ölçü içerisinde, rekabet edebilecek bir güç ve seviyeye ulaştırmamıza bağlı bulunmaktadır.

Bu düşünce ile, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile akdettiğimiz Anlaşma gereğince hazırlık döneminden geçiş dönemine geçilmesi için yapılması lüzumlu çalışmalara derhal başlanacak ve bu yoldaki faaliyetler büyük bir titizlikle yürütülecektir.

Sayın milletvekilleri,

Yurt savunmasının yegâne dayanağı, millî varlık ve bekamızın Cumhuriyet ve Anayasa nizamının koruyucusu olan Silâhlı Kuvvetlerimizin, yurt savunmasını müessir bir şekilde başarmaları için muhtaçolduğu gücün modern icaplara göre temini ve gelişmelerinin hızlandırılması en fazla önem verdiğimiz bir mesele olacaktır. (Bravo sesleri ve alkışlar)

Bu maksatla gerekli her türlü iç ve dış tedbirlere müracaat edilecek ve hiçbir millî fedakârlıktan kaçınılmıyacaktır. Bu meyanda dost ve müttefiklerimizden gayretlerimize iştirak hususunda, müşterek savunmaya hasredegeldiğimiz fedakârlıklarla mütenasip fiilî yardım ve destek bekliyeceğiz.

Türkiye'nin güvenlik ve varlığını tehdidedecek tehlikenin karşılanması için Türkiye'nin kendi gayretleri yanında dâhil olduğu ittifakların kuvvetli ve sağlam bir birlik içinde bulunmasına bağlı olduğuna inanıyoruz. Bu ittifaklara bağlı kalmaya ve ittifakın savunma gücüne kudretimiz dâhilinde katılmaya devam edeceğiz. Ancak ittifaklar uğruna katlandığımız fedakârlığın paylaşılmasında müttefiklerimizden daha verimli gayretler bekliyor ve devam etmekte olan ittifak çalışmalarının bu neticeyi istihsal etmesini ümit ve temenni ediyoruz.

Silâhlı Kuvvetlerimizin her türlü politik tesir ve cereyanlardan uzak kendi emir ve komuta düzeni içinde yurt güvenliği ve demokrasinin korunması hususundaki asil görevlerini huzurla yapabilmelerine destek ve müzahereti millî vazifelerin en kutsalı olarak telâkki ediyoruz. (Bravo sesleri ve sürekli alkışlar)

Silâhlı Kuvvetlerimizin modern icap ve ihtiyaçlara göre gelişmelerini sağlamak ve yeterli bir müessiriyete ulaşmalarını mümkün kılacak her türlü tedbiri alacağız. Genelkurmay Başkanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı görev ve yetkilerini tâyin edecek kanun en kısa zamanda Meclise getirilecek ve halen Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda bulunan Silâhlı Kuvvetlerimizle ilgili bütün kanun tasarılarının, bu arada Askerî Personel Kanununun biran önce kanunlaşmasına gayret sarf edeceğiz. Askerî yargı sistemi ve bunlarla ilgili mevzuatın şimdiye kadarki tatbikatından doğan aksaklıklarını ıslah edecek şekilde kanunun tadili cihetine gidilecektir.

Silâhlı Kuvvetler personelinin yorucu ve yıpratıcı şartlar içinde çalıştığını göz önünde tutarak meslek ve görevin şeref ve haysiyetine yakışır bir hayat seviyesi idame ettirebilmeleri için gereken tedbirler alınacaktır. (Soldan alkışlar.)

Silâhlı Kuvvetlerimizin yeterli, müessir, seyyal ve seri bir bünye iktisabetmesine ve istihdam ve destek işlerinin en ekonomik bir şekilde sağlanmasına mâtuf teşkilât çalışmaları ele alınacak, memleketin bütün eğitim ve kültür müesseselerinin imkânları lüzumu halinde Millî Savunma hizmetlerine ve Silâhlı Kuvvetlerimizin istifadesine açık tutulacaktır. Fevkalâde hallerde Millî Savunma hizmetlerinin özelliği içerisinde bütçenin seyyaliyetle uygulanmasını mümkün kılacak tedbirler alınacaktır.

Yurt savunmasının omuzlarına yüklendiği çok ağır ve o derecede şerefli görevlerini ifa ve kendilerini her bakımdan bu görevlerini üstün bir seviyede yapmak üzere yetiştirip hazırlamakta olduklarını büyük bir iftihar ve gururla görmekte olduğumuz şanlı Türk Silâhlı Kuvvetlerinin başlıca gayesinin memleketin huzur, refah ve selâmeti olduğuna emin bulunmaktayız. (Soldan alkışlar.)

Kendilerine her hangi bir yurt vazifesi tevecüh ettiği zaman kahraman Silâhlı Kuvvetlerimizin bu görevlerini büyük Türk Milleti ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin itimat ve takdirine lâyık bir şekilde yapacaklarına inanıyor ve bu inancımızla Yüce Meclisin hissiyatına tercüman olduğumuza kaani bulunuyoruz. («Bravo» sesleri ve alkışlar.)

Yüce Meclisin sayın üyeleri,

Programımız yüksek tasviplerine mazhar olduğu takdirde iyi yürek ve hizmet aşkı ile Yüce Meclisin emrine ve büyük milletin hizmetine giren Hükümetimizin çalışmalarındaki istikamet; vuzuh ile belirmiş ve aydınlanmış olacaktır.

İleri, müreffeh, mamur, mesut bir Türkiye'yi hep birlikte yaratmak ve yaşatmanın; her biri memleket sevgisi ile dolu olarak gelen bu tarihî Meclisin şerefli mensuplarına nasibolmasını Cenabı Hak'tan niyaz ederiz.

Takdir Yüce Heyetinizindir. (Soldan sürekli alkışlar ve «bravo» sesleri.)

BAŞKAN — Bakanlar Kurulu Programının Sayın Başbakan tarafından okunması bitmiştir.

Muhterem arkadaşlarım; Anayasamızın, güvenoyu için görüşmelerin programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra yapılmasını emreden hükmünü tatbik ederken, güvenoyu müzakereleri 6 Kasım 1965 Cumartesi günü saat 15,00 te inikadedecek Meclisimizde yapılacaktır.

Şimdi gündemin ikinci maddesine geçiyoruz.

2. — Başkanlık Divanı seçimi. (Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Kâtipler.)

BAŞKAN — Bugünkü kararımızla ikinci maddeye alınmış olan Başkanlık Divanı üyelerinin seçimi hususunu yerine getirmek üzere birleşime bir saat ara veriyorum. Meclis 18,15 te ikinci celsesini akdedecektir.

Kapanma saati : 17,15

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 18,15

BAŞKAN — Ferruh Bozbeyli

GEÇİCİ KÂTİPLER : Önol Şakar (Manisa), İsmail Hakkı Yıldırım (Erzurum)

BAŞKAN — Millet Meclisinin Beşinci Birleşiminin ikinci oturumunu açıyorum.

2. — Başkanlık Divanı seçimi. (Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Kâtipler.)

BAŞKAN — Geçen birleşimde Yüksek Meclisin oylarına sunulmuş olan, fakat tasnif sonunda nısap hâsıl olmadığı için birleşimin bugüne tâlikini icabettiren önerge tekrar açık oylarınıza sunulacaktır.

Bu arada Adalet Partisi Grupu adına verilmiş olan Sayın Muhiddin Güven'in takriri ile aynı mahiyetteki diğer takrirlerin de açık oya sunulmasını teklif ederiz, diye bir önerge gelmiştir. Esasen hepsinin mahiyeti aynı olduğu için müşterek açık oya sunulması daha evvel istenmiş ve o yolda muamele yapılmıştı.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, yine geçen celsede yaptığımız gibi kutu kürsüye konacaktır ve sayın üyeler, Riyasetçe tevzi edilmiş matbu puslaları varsa onları, yoksa başka bir kâğıda kabul, ret... («Esami okunmak suretiyle yapılmasını istiyoruz» sesleri.) Açık oylama İçtüzüğün...

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Efendim, biraz evvel temas ettiğimiz Adalet Partisi Grup başkanvekilleri, ihtilâfın halledilmek üzere olduğundan bahisle bir tâlik önergesi vereceklerini söylediler. (T. İ. P. ve M. P. milletvekilleri salonu terk ettiler.)

BAŞKAN — Tâlik önergesi mi verilecek efendim?.. (Soldan «hayır» sesleri.)

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Muhittin Beyle, Nizamettin Erkmen Beyin iki dakika evvel söyledikleri husus bu idi.

BAŞKAN — Sayın Güven?.. («Yok» sesleri.)

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Usulî bir müdahaleye imkân varsa, zaman kazanabiliriz.

BAŞKAN — Açık oylama teklifi vardır efendim.

MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — 15 kişilik açık oylama istiyen önerge sahipleri burada mı?

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar; biraz evvel de onbeş sayın üye tarafından imzalanan açık oylama hakkında bir önerge gelmiş idi. Bu sebeple 15 kişi tamamdır.

Adalet Partisi Grupu adına bir talik önergesinin verilip verilmediğini ifade edecek bir sözcü var mı?..

Sayın Güven, böyle bir önerge veriyor musunuz?.. (Soldan gürültüler.) Suali Sayın Güven'e sordum, lûtfen siz ifade ediniz.

MUHİDDİN GÜVEN (İstanbul) — Biraz evvel aramızda bir konuşma yaptık, fakat bir neticeye varamadık efendim.

BAŞKAN — Yani böyle bir önerge vermiyorsunuz?..

MUHİDDİN GÜVEN (İstanbul) — Vermiyoruz.

BAŞKAN — Şimdi esami okunmak suretiyle daha evvel okunmuş olan takrirler açık oylarınıza sunulacaktır.

(C. H. P. milletvekilleri salonu terk ettiler.)

BAŞKAN — Oylamaya hangi ilden başlıyacağımıza dair ad çekiyorum.

Hüseyin Doğan, Malatya. İsim Malatya'dan okunmak suretiyle oylama yapılacaktır.

İsmi okunan üye yerinden, «kabul, ret, çekinser» diye lûtfen beyanda bulunsun.

(Malatya milletvekillerinden başlanarak oylar tesbit olundu.)

BAŞKAN — Şimdi oylama sırasında bulunmayan arkadaşların isimlerini tekrar okuyorum. Burada bulunanlar lûtfen reylerini izhar etsinler.

(Oya iştirak etmiyen üyelerin isimleri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Oylama işlemi bitmiştir.

Oylama sonucunu Yüksek Heyetinize sunuyorum.

Oylamaya 212 üye katılmış, 209 kabul, 3 ret oy kullanılmıştır. Nısap hâsıl olmadığı için... («Önerge sahibi 15 kişi nerede?» sesleri.) 209 kabul, 3 ret oy kullanılmıştır, nısap hâsıl olmamıştır. («Önerge sahibi 15 kişi yok» sesleri.) Efendim, 15 kişinin kabulü halinde dahi 226 mevzuubahis değil.

Efendim, nısap hâsıl olmamıştır... («15 daha 227 ediyor» sesleri.)

Muhterem arkadaşlarım, 15 kişilik takrire imza atan arkadaşlarımız arasında bu 3 kişi ret oyu kullanmıştır. Ret oyu kullandığı için, ilâve edildiği takdirde ilâve edilecek miktar 15 değil, 12 dir. Bu sebeple nısap hâsıl olmamıştır. Esasen, madem ki fikrimizi soruyorsunuz, ifade edelim; açık oylamaya imza atıp da burada bulunmıyan kimse açık oylama muamelesini yerine getirmemiş veya kendisi burada mevcut farz edilir.

Geçen devrede Millet Meclisinde alınan karar geçen devreye mahsustur. Bu devrede... («Öyle olur mu?» sesleri.) Böyle olur mu, olmaz mı konusu Yüce Meclisin kararı ile sarahate varır. Geçen devreye mahsustur. Bu konuda İçtüzüğümüzde her hangi bir sarahat yoktur. Geçen devrede de bu meselenin, bu mevzuun halli için Yüksek Meclis karar vermişti. Bu defa da ekseriyet karar verir ve bundan sonraki oylamalarda Reisin tatbikatına ışık tutan bir formül elde edilmiş olur.

Bu sebeple 212 iştirak mevcuttur. Nisap hâsıl olamamıştır, oylama yeniden yapılacaktır.

Birleşimi 6 Kasım 1965 Cumartesi saat 15 te toplanmak üzere kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,05

Başkanlık Divanının kuruluşu hakkında Adalet Partisi Grupu adına İstanbul Milletvekili Muhiddin Güven'in önergesine verilen oyların sonucu :

(Yeter sayı yoktur.)

Üye sayısı :	450
Oy verenler :	212
Kabul edenler :	209
Reddedenler :	3
Çekinserler :	0
Oya katılmıyanlar :	237
Açık üyelikler :	1

[Kabul edenler]

ADANA
Hasan Aksay
Sabahattin Baybora
Turhan Dilligil
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu
Tahir Yücekök

ADIYAMAN
M. Arif Atalay

AFYON KARAHİSAR
Osman Attilla
Mehmet Göbekli
Ali İhsan Ulubahşi

AĞRI
Nevzat Güngör

AMASYA
Nevzat Şener
Ali Celâlettin Topala

ANKARA
Kemal Bağcıoğlu
Ali Rıza Çetiner
Musa Kâzım Coşkun
Ahmet Dallı
Orhan Eren
Recai Ergüder
Zühtü Pehlivanlı
H. Turgut Toker
Hasan Türkay
M. Kemal Yılmaz

ANTALYA
Hasan Akçalıoğlu
İhsan Ataöv
Hasan Fehmi Boztepe
Ahmet Torgay
Osman Zeki Yüksel

ARTVİN
Sabit Osman Avcı
Mustafa Rona

AYDIN
Sinan Bosna
Yüksel Menderes
Nahit Menteşe
Reşat Özarda
Kemal Ziya Öztürk
İsmet Sezgin

BALIKESİR
Adnan Akın
İbrahim Aytaç
Cihat Bilgehan
Ahmet İhsan Kırımlı
Cihat Turgut
Mehmet Zeki Yücetürk

BİLECİK
Şadi Binay

BİTLİS
Cevdet Geboloğlu

BOLU
Ş. Nihat Bayramoğlu
Ahmet Çakmak
Halil İbrahim Çop

BURDUR
İ. Hakkı Boyacıoğlu
Faik Kırbaşlı

BURSA
Nilüfer Gürsoy
Cemal Külâhlı
Barlas Küntay
Mustafa Tayyar
Mehmet Turgut
Ahmet Türkel

ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
Muammer Baykan
Refet Sezgin

ÇANKIRI
Tahir Akman
Nurettin Ok

ÇORUM
İhsan Akhun
Abdurrahman Güler
Arslan Topçubaşı
Ahmet Uysal

DENİZLİ
Fuat Avcı
Mehmet Salih Baydil
Zafer Nihat Özel
Remzi Şenel

EDİRNE
İlhami Ertem

ELAZIĞ
Ömer Eken
Samet Güldoğan
Kevni Nedimoğlu

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Sadık Perinçek

ERZURUM
Turhan Bilgin
Ahmet Mustafaoğlu
Cevat Önder
Nihat Pasinli
İsmail Hakkı Yıldırım

ESKİŞEHİR
Seyfi Öztürk

GAZİANTEP
Kâmil Ocak
Naşit Sarıca
Mahmut Uygur

GİRESUN
Nizamettin Erkmen
İ. Etem Kılıçoğlu
Ali Köymen

GÜMÜŞANE
Sabri Özcan San
Sabahattin Savacı

HATAY
Sabahattin Adalı

İSPARTA
Ali İhsan Balım

İÇEL
Mazhar Arıkan
Kadir Çetin
Celâl Kılıç

İSTANBUL
Sadettin Bilgiç
Ali Esat Birol
Nurettin Bulak
Tekin Erer
Nuri Eroğan
Mustafa Ertuğrul
Muhiddin Güven
O. Seyfi Orhon
Osman Özer
Kaya Özdemir
İ. Hakkı Tekinel

O. Nuri Ulusay
Aydın Yalçın
Mehmet Yardımcı

İZMİR
Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaş
Muzaffer Döşemeci
Osman Zeki Efeoğlu
Ali Naili Erdem
Hüsamettin Gümüşpala
İhsan Gürsan
Settar İksel
Nihad Kürşad
Şinasi Osma
Enver Turgut

KARS
Lâtif Aküzüm
Abbas Ali Çetin
Celâl Nuri Koç

KASTAMONU
A. Muzaffer Akdoğanlı
Ahmet Şevket Bohça
Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay

KAYSERİ
Mehmet Ateşoğlu
Feyyaz Köksal
Vedat Âli Özkan

KIRKLARELİ
Mehmet Atagün
Arif Hikmet Güner
M. Orhan Türkkan

KIRŞEHİR
Mehmet Güver

KOCAELİ
Sedat Akay

Şevket Ustaoğlu

KONYA
Selçuk Aytan
Bahri Dağdaş
Hasan Dinçer
M. Ziyaeddin İzerdem
Mehmet Necati Kalaycı
Faruk Sükan
Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA
Ahmet Can Bilgin
Mesut Erez
Mehmet Ersoy
İ. Hakkı Yıldırım

MALATYA
Hüseyin Doğan
Hamit Fendoğlu

MANİSA
Neriman Ağaoğlu
Ertuğrul Akça
Süleyman Çağlar
Muammer Dirik
Mithat Dülge
Önol Şakar
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ
Veysi Kadıoğlu
Enver Kaplan
Hacı Ahmet Özsoy

MARDİN
Esat Kemal Aybar

MUĞLA
Adnan Akarca
İzzet Oktay

İlhan Tekinalp

MUŞ
Kâmil Özsarıyıldız

NEVŞEHİR
İbrahim Boz

NİĞDE
Yaşar Arıbaş
Haydar Özalp

ORDU
Ata Bodur
Hamdi Maden
Şadi Pehlivanoğlu
Kemal Şensoy

RİZE
Erol Yılmaz Akçal
İsmail Sarıgöz
Cevat Yalçın

SAKARYA
Nuri Bayar
Kadri Eroğan
Muslihiddin Gürer
Şerafettin Paker

SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Melâhat Gedik
Osman Şahinoğlu
Namık Kemal Tülezoğlu
Süreyya Uluçay
Şevki Yücel

SİİRT
Abdülhalim Aras
Hüseyin Hüsnü Oran

SİNOP
Mustafa Kaplan

SİVAS
Tevfik Koraltan
Seyfi Kurtbek
Gültekin Sakarya

TEKİRDAĞ
Halil Başol
İlyas Demir

TOKAT
M. Şükrü Çavdarlıoğlu
Osman Hacıbaloğlu
Bedrettin Karaerkek

TRABZON
A. İhsan Birincioğlu
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Osman Turan
Ömer Usta

TUNCELİ
Kenan Aral

URFA
Ramazan Tekeli

UŞAK
Orhan Dengiz
M. Fahri Uğrasızoğlu

VAN
Kinyas Kartal

YOZGAT
Turgut Nizamoğlu
Neşet Tanrıdağ

ZONGULDAK
Fevzi Fırat
Cahit Karakaş
Sadık Tekin Müftüoğlu
Kemal Doğan Sungun

[Reddedenler]

MANİSA
Muammer Erten

MARAŞ
Kemalî Bayazıt

SAMSUN
İlyas Kılıç

[Oya katılmıyanlar]

ADANA
Mahmut Bozdoğan
Ali Bozdoğanoğlu
Kasım Gülek
Ali Karcı
Kemal Sarıibrahimoğlu
Bekir Tünay

ADIYAMAN
Nazım Bayıllıoğlu
Süleyman Arif Emre
Ali Turanlı

AFYON KARAHİSAR
Mustafa Akalın
Şevki Güler
Murat Öner
Muzaffer Özdağ

AĞRI
Abdülbâri Akdoğan
Kasım Küfrevi

AMASYA
Ahmet Demiray
Kâzım Ulusoy

ANKARA
İsmail Rüştü Aksal
Orhan Alp
Hüseyin Balan
Osman Bölükbaşı
İ. Sıtkı Hatipoğlu
Rıza Kuas
Emin Paksüt
İlyas Seçkin
Hasan Tez
Alparslan Türkeş
Ahmet Üstün

ANTALYA
Hüseyin Avni Akın
Rafet Eker

ARTVİN
Turgut Altunkaya

AYDIN
Mustafa Şükrü Koç
M. Kemal Yılmaz

BALIKESİR
Enver Güreli
Fennî İslimyeli
Süreyya Koç
Mesut Ozansü
Mevlüt Yılmaz

BİLECİK
İsmail Selçuk Çakıroğlu

BİNGÖL
M. Emin Gündoğdu
Cemal Yavuz

BİTLİS
Zarife Koçak

BOLU
Kemal Demir
Hasan Özcan
Hami Tezkan

BURDUR
Fethi Çelikbaş

BURSA
Sadrettin Çanga
İbrahim Öktem
Kasım Önadım
Ö. Doğan Öztürkmen
Bahri Yazır

ÇANAKKALE
Cihad Baban
Şefik İnan

ÇANKIRI
Dursun Akçaoğlu
Mehmet Ali Arsan

ÇORUM
Hilmi İncesulu
Hasan Lâtif Sarıyüce
Nejdet Yücer

DENİZLİ
Muzaffer Karan
Hüdai Oral
Âtıf Şohoğlu

DİYARBAKIR
Aydın Turgut Artuç
Yusuf Azizoğlu
Metin Cizreli
Hasan Değer
Tarık Ziya Ekinci
Recai İskenderoğlu
Feyzi Kalfagil

EDİRNE
Ahmet Bilgin
Nazmi Özoğul
Türkân Seçkin

ELÂZIĞ
Nurettin Ardıçoğlu
Kemal Satır

ERZİNCAN
Nafiz Giray
Âdil Sağıroğlu

ERZURUM
Nihat Diler
Necati Güven
Gıyasettin Karaca
Adnan Şenyurt

ESKİŞEHİR
Mehmet İsmet Angı
Şevket Asbuzoğlu
Hayri Başar
Ertuğrul Gazi Sakarya
Aziz Zeytinoğlu

GAZİANTEP
Ali İhsan Göğüş
Hüseyin İncioğlu
Süleyman Ünlü
Hüseyin Yılmaz

GİRESUN
Ali Cüceoğlu
Kudret Bosuter
M. Kemal Çilesiz

GÜMÜŞANE
Necati Akagün
Ali İhsan Çelikkan

HAKKÂRİ
Ali Karahan

HATAY
Abdullah Cilli
Yahya Kanbolat
Talât Köseoğlu
Reşat Mursaloğlu
Hüsnü Özkan

İSPARTA
İrfan Aksu
Tahsin Argun
Süleyman Demirel

İÇEL
Kemal Ataman
Burhan Bozdoğan
İsmail Çataloğlu
C. Sadık Kutlay

İSTANBUL
Çetin Altan
Sadun Aren
Hüseyin Ataman
Mehmet Ali Aybar
Ali Fuat Başgil
Suphi Baykam
Orhan Birgit
Ferruh Bozbeyli
(Başkan)
Orhan Erkanlı
Orhan Eyüboğlu
Coşkun Kırca
Abdurrahman Şeref Lâç
İlhami Sancar
Selim Sarper
Fuad Sirmen
Ahmet Tahtakılıç
Reşit Ülker

İZMİR
Şevket Adalan
Şeref Bakşık
Arif Ertunga
Cemal Hakkı Selek
Mustafa Uyar
Lebit Yurdoğlu

KARS
Sevinç Düşünsel
Cengiz Ekinci
Turgut Göle
Âdil Kurtel
Muzaffer Şamiloğlu
Osman Yeltekin

KASTAMONU
Adil Aydın
Âdil Toközlü
İ. Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ
Fehmi Cumalıoğlu
Turan Feyzioğlu
A. Atıf Hacıpaşaoğlu
Cengiz Nayman
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ
Hasan Tahsin Uzun

KIRŞEHİR
Memduh Erdemir
Süleyman Onan

KOCAELİ
İsmail Arar
Nihat Erim
Süreyya Sofuoğlu

KONYA
Lütfi Akdoğan
İhsan Kabadayı
İsmet Kapısız
Mekki Keskin
Yunus Koçak
Nazif Kurucu
Seyit Faruk Önder
Fakih Özfakih
Vefa Tanır

KÜTAHYA
Himmet Erdoğmuş
Kemal Kacar

MALATYA
Mehmet Delikaya
Şaban Erik
Lûtfi Evliyaoğlu
İsmet İnönü

MANİSA
Sami Binicioğlu
Şevket Raşit Hatipoğlu
Mustafa Ok

MARAŞ
Vefik Pirinççioğlu
Hüseyin Yağcıoğlu

MARDİN
İbrahim Aysoy

Rifat Baykal
Seyfi Güneştan
Nazmi Oğuz
Fuat Uluç

MUĞLA

Seyfi Sadi Pencap
Turan Şahin

MUŞ

Kemal Aytaç
Nermin Neftçi

NEVŞEHİR

S. Hakkı Esatoğlu
Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE

Mehmet Altınsoy
Oğuzdemir Tüzün
Ruhi Soyer

ORDU

Raif Aybar
Feridun Cemal Erkin
Ferda Güley
Arif Hikmet Onat

RİZE

Mazhar Basa

SAKARYA

Ekrem Alican
Hayrettin Uysal

SAMSUN

Yaşar Akal
Kâmran Evliyaoğlu
Salâhattin Kılıç
Bahattin Uzunoğlu

SİİRT

Misbah Ongan
Âdil Yaşa

SİNOP

Hilmi İşgüzar
Cemil Karahan
Niyazi Özgüç

SİVAS

Nasuh Nazif Arslan
Nihat Doğan
Gıyasettin Duman
Orhan Kabibay
Kâzım Kangal
Cevad Odyakmaz
M. Kemal Palaoğlu
Tahsin Türkay

TEKİRDAĞ

Kemal Nebioğlu
Orhan Öztrak

TOKAT

Fethi Alacalı
Cevdet Aykan
Osman Saraç
İrfan Solmazer

TRABZON

Ahmet Çebi
Hamdi Orhon
Ahmet Şener
Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ

Hasan Ünlü

URFA

Atalay Akan
Halil Balkıs
Behice Hatko (Boran)
Necmettin Cevheri
Mahmut Çetin
Cemal Güven

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkoğlu

VAN

Mehmet Emin Erdinç
Muhlis Görentaş
M. Salih Yıldız

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
Yusuf Ziya Bahadınlı
Nuri Kodamanoğlu
Celâl Sungur

ZONGULDAK

Talât Asal
S. Ekmel Çetiner
Bülent Ecevit
Kenan Esengin
Kâmil Kırıkoğlu

[Açık üyelikler]

HATAY 1

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

5. BİRLEŞİM

3 . 11 . 1965 Çarşamba

Saat : 15,00

1. — Başkanlık Divanı seçimi (Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Kâtipler.)

2. — Başbakan Süleyman Demirel tarafından teşkil olunan Bakanlar Kurulunun programı.